

הזבח תודה (בזבחים צג:), דבחטאות החיצוניות ודאי לא מעכב אם לא קיבל כשיעור כל ההזאות, דהא קיימא לן כבית הלל, דמתנה אחת מעכבת, ואם כן, יכול לקבל שיעור כל הזאה בפני עצמה, ודוקא בחטאות הפנימיות דכולהו מעכבות, צריך לקבל שיעור כל ההזאות בבת אחת, ובחטאת החיצוניות צריך לקבל שיעור הזאה שלימה באותו כלי.

טז) גמ', וטבל ולא מספגי בדם שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו. ברמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט) כתב, דצריך שיהיה שם דם כדי טבילה לא שישפגו אצבעו בדם. וכתב **הכסף משנה** (שם), דמדברי הרמב"ם משמע דכולהו חדא מילתא היא, דהיינו דצריך שיהיה שם כדי טבילה כדי שלא יהא מספג, דאם לא יהיה שם כדי טבילה, נמצא דמספג, והא בעינן "וטבל". והקשה, דאם כן, היאך דרשין בגמ' דלא מספג מ"וטבל", ושיהא בדם שיעור טבילה מ"בדם". ועוד, הא בגמ' עבדינן צריכותא דמשמע דתרי מילי הוו. ולכך ביאר דזו היא גם כוונת הרמב"ם, דצריך שיהא שם כדי טבילה, וכן צריך נמי שלא יספג.

יז) גמ', שם. הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט) כתב, דצריך שיהיה שם דם כדי טבילה. וכתב **המשנה למלך** (שם), דמשמע מדבריו דליכא קפידא אלא שיהיה בדם כדי שיעור בשעת הטבילה או ההזאה, אבל אם קיבל פחות מכדי הזאה בכלי אחד, ופחות מכדי הזאה בכלי אחר וחזר ועירבן ליכא קפידא. והקשה, מהא דבגמ' מוכח להדיא דבעינן שיקבל בכלי אחד שיעור הזאה. ותירץ, דודאי דהרמב"ם סבר דבעינן קבלה בכלי אחד כדי שיעור הזאה, והא דנקט דצריך שיהיה שיעור בשעת הזאה, היינו דלא תימא דסגי בהא דקיבל בכלי אחד כדי שיעור הזאה, ובשעת הזאה מהני אף שיחלקו בשני כלים, אלא דאף בשעת הזאה בעינן שיעור כדי הזאה.

יח) גמ', ואיצטריך למיכתב וטבל ואיצטריך למיכתב בדם וכו'. הקשה **בחיורשי מרן רי"ז הלוי** (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט), דמאי שייך צריכותא, הא מאי דילפינן מ"בדם", ומאי דילפינן מ"וטבל" הוו שני דינים נפרדים, דמ"בדם" ילפינן דבעינן שיעור טבילה והזאה בשעת קבלה וקידוש, ומ"וטבל" ילפינן שהטבילה לא תהא על ידי ספיגה. ותירץ, דלכך פירש **הרמב"ם** (שם), דדין שיהיה בדם שיעור טבילה מעיקרו, לא קאי אשעת קבלה וקידוש, אלא על שעת טבילה, דבעינן שיהיה בדם שיעור הראוי למעשה טבילה בשעת טבילה, דמ"וטבל" חזינן דבעינן מעשה טבילה, וכתב רחמנא "בדם" למימר דבעינן דם שיעור המספיק לטבילה. ולפי זה ביאר הצריכותא בגמ', דכיון דשני הדינים נאמרו על שעת טבילה, אמאי בעינן לתרוייהו, הא כיון דדרשינן "וטבל ולא מספג" ממילא שמעינן דצריך שיהיה בדם שיעור טבילה, דאי לאו הכי, הרי הוא מספג, ועלה קאמר, דאי משום שלא יהא מספג סגי בשיעור טבילה רק בשעת טבילה, אבל לענין הקבלה והקידוש כלי לא איכפת לן, דהרי בדם עצמו לא נאמר חלות דין שיעור, וגם בפחות משיעור טבילה מקיים מצותו, אלא דלא שייך מעשה טבילה בפחות מזה, ולהכי כתב רחמנא "בדם" למימר דיש חלות שיעור בדם עצמו, ובפחות מכדי טבילה לא נתקדש הדם, ולכך בעינן שיהיה שיעור בדם בשעת קבלה וקידוש, ועיקר הילפותא הוי לשעת טבילה, וכמו שכתב הרמב"ם דהא דבעינן שלא יספג הוי משום שיעור בדם עצמו דלא נתקדש בפחות מכדי שיעור טבילה. ועיין מה שכתבנו לעיל אות יג מהחזון איש.

יט) תוס' ד"ה מקנח ידו, אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנח ידו בגוף הפרה. הקשה **השפת אמת**, אם כן, היכי מסקינן דמקנח אצבעו בשפת מזרק, הא נחסר דם זה מן השריפה. אמנם **הראב"ד** (פ"ג מפרה ה"ב) כתב דמביא את הדם שקינחו במזרק אל השריפה על ידי המזרק.

בתשובתו הראשונה היתה כמו שפירשו התוס', היינו נמי מה שהשיבו על שאלתו השניה, שנותנה בכלי זה, ותרתי למה לי.

י) גמ', אם כן הוצרכת ג' כהנים. כתב **הקרבן אורה**, דמרש"י ד"ה הוצרכת דכתב, דאין עבודה בשמאל. משמע דהגבהת הכלי הוי עבודה, ולכך פסולה בזר. (ועיין באות הבאה). ובשלמא לגירסת **רש"י ב"ה וביצד מקדשין** דגרס בגמ' "את הקומץ", איכא למימר דהגבהת הכלי הוי בכלל הולכה, אבל לגירסת הגמ' "כיצד מקדשין את המנחות", אמאי בעינן כהן. לכך כתב, דעל כרחק גם במג בעינן למימר דאיירי בקידוש קומץ. ועדיין הקשה, דבשלמא בשעת קידוש הקומץ שייך לומר דהגבהת הוי בכלל הולכה, אבל המגביה בשעת קמיצה, הא הולכה דקודם קידוש לאו הולכה היא, ומאי טעמא בעינן שיגביהו הכהן. אמנם **בחיורשי הגרי"ז** ביאר, דמגביה הכלי של המנחה, לא חשיב עבודת קבלה כמו קבלה בדם, אלא דהוי דין בעבודת הקמיצה שיקמוץ מכלי שרת, ולכן דינו כקמיצה דבעי ימין.

יא) גמ', ואילו מגביה לא קתני. הקשה **בחיורשי הרשב"א**, מדוע הווי ליה למיתני במתניתין מגביה, הא לא תני במתניתין כי אם עבודות שמפגלים בהם, ומגביה הכלי לא הוי עבודה, דילפינן מקראי דמפגלין דוקא ב' עבודות. ותירץ, דזו היתה כוונת המקשן, דאי בעי להגביה, אם כן המגביה נמי יפגל, דכיון דצריכה הגבהת לקמיצה, הוי דבר המביא לידי אכילה דמפגל, כקמיצה עצמה. והחמדת **דניאל תירץ**, דכיון דאם הכלי על גבי קרקע לא מיחשבה עבודה, אם כן ההגבהת חשיב עבודה, דהא לא סגי בלאו הכי. וכדאיתא **לקמן** (יג:), לענין ליקוט לבונה דפסולה בזר, כיון דלא סגי בלאו הכי.

דף ז ע"א

יב) גמ', מקדשין מנחה בכלי שעל גבי קרקע שכן מצונו בסידור בזיכין. הקשה **המקדש דוד** (סימן ג אות ג), הא קיימא לן דתנור מקדש ללחם הפנים, ואם כן, אין קדושתן על ידי השולחן, ולא הוי קידוש על גבי קרקע. ותירץ, דאף דתנור מקדש להו, מכל מקום בעינן נמי קדושת שולחן.

יג) גמ', קומץ שחלקו בשני כלים רב נחמן אמר אינו קדוש. הרמב"ם (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ב) כתב, וקומץ שחלקו בשני כלים אינו קדוש וחזור ומקדש. דהיינו שמצרף לשני החצאין ומקדשן יחדיו. והקשה **המשנה למלך** (שם), דהיכי מהני, הא מה שאין קדוש לחצאין, ילפינן מדם, ובדם פשיטא דלא מהני מה שחזור ומערבן, דהא כל פסול שאירע בשעת קבלת הדם, אין לו תיקון, משום דהוי כנשפך מצואר בהמה לרצפה, דפסול, אם כן הוא הדין נמי בקומץ. וכתב **החזון איש** (קדשים סימן כא סק"ד), דיש לומר, דהא דבעינן בדם שיהיה שיעור טבילה מעיקרו, אינו משום דאין קדוש לחצאין, אלא שלא נגמרה קדושתו עד שיהיה בכלי אחד, ואם קיבל חצי ההזאות בכלי זה וחצי ההזאות בכלי זה ואחר כך עירה מזה לזה, נשלם קדושת הדם, אלא שהתורה פסלה אותה הזאה, משום דבעינן טבילה בדם שנתקדש קדושה שלימה בתחילת הקבלה, אבל גבי הקטרת מנחה דליכא לא טבילה ולא הזאה, לא יליף מדם אלא שאין קדושה נגמרת עד שיהיה כל השיעור בכלי אחד, וכיון דחזר וצירפן בכלי אחד, קדוש ומקטירו. ועיין מה שהבאנו לקמן אות יח דברי **מרן הרי"ז הלוי על הרמב"ם**.

יד) רש"י ד"ה לילף מדם, אם קיבל שיעור הזאות דדם אשם מצורע וכו'. תמה **הרש"ש**, הא בדם האשם ליכא הזאות, דאינן אלא בלוג שמן הבא עמו.

טו) רש"י ד"ה בדם מאי, אם קיבל מדם פרים ושעירים הנשרפים וכו'. ביאר

הדרגת היוזמי

מסכת מנחות דף ז - דף ח

'אדר ב' - יא אדר ב' התשע"א

(ג.ו.י.)

ה) תוס' ד"ה מנחה שנקמצה, ואם תאמר אמאי לא קאמר כדי שלא יהא טפל חמור מן העיקר וכו'. ותיריך השפת אמת, דהיינו משום דהוה ילפינן לקמן (עמוד ב), מ"וקמץ משם" ממקום שרגלי הזר עומדות, דהיינו דווקא בעזרה, לכך קאמר שכן מצינו בסילוק בויכין דהוי בהיכל, ועל כרחך קרא אתי רק להכשיר כל העזרה, ולא למיפסל היכל.

ו) גמ', ומנחה ממנחה מוי יליף. כתב הצאן קדשים, דאי לא קאמר דר' אלעזר יליף מנחה ממנחה, לא היה יכול להקשות דר' אלעזר אדר' אלעזר, דהיינו מהא דאמר מנחה שקמצה בהיכל, דיליף מילתא ממילתא, אמשהגיע זמנה ליפרק, דלא יליף מילתא ממילתא. משום דהוה מצי לשנויי דר' אלעזר סבירא ליה דסילוק הבויכין לאו היינו קמיצה ממש כקמיצת מנחות, ואפילו הכי יליף מנחה שקמצה בהיכל מסילוק בויכין, משום דגמר מילתא ממילתא אף דלא דמו ממש להדדי, אבל בנפרס הלחם כשהגיע זמנו לפרקה, לא יליף ממנחה שחסרה קודם קמיצה, ליפסול הלחם לגמרי שלא יקטירו את הבויכין, כיון דלא דמו ממש להדדי, אבל השתא דמשני מנחה ממנחה יליף, דמשמע דסילוק בויכין היינו קמיצה ממש, פריך מי יליף מנחה ממנחה.

ז) גמ', עד שלא נפרקה וכו'. פירש רש"י ד"ה עד שלא פירקה, למערכת לחם הפנים בשבת. ובשיטה מקובצת ביאר, דעד שלא פירקה ללבונה ובויכין. והרמב"ם (פ"ה מתמידין ומוספין ט"ו) כתב, דנפרסה חלה אחת מן הלחם עד שלא הסיר את הלחם. (ועיין באות הבאה).

ח) גמ', והא בריר ברירה קומץ דידה. כתב המקדש דוד (סימן כב אות ב), דאפילו מסלק תחילה הלחם ואחר כך הבויכין, מכל מקום, הוי כקמיצה, דסילוק הלחם עצמו עושה קמיצה, דלא דמי לשאר קמיצות דצריך לברר איזה לקומץ ואיזה לשיריים, דכיון דבריר קומץ דידה והקמיצה היא רק הפרדת חלק גבוה מחלק הדיוט, אין נפקא מינה בין אם מסלק את הבויכין או את הלחם, וגם אם יפרק הלחם והבויכין יחד מן השולחן מהני, אף דאינו מפריד הבויכין מן הלחם, דאף כשהן על השולחן נפרדין הם אלא דהשולחן מצרפן, וכשמסלקן מן השולחן בטל הצירוף והוי קמיצה. אמנם כתב, דמלשון הגמ' לעיל לא משמע הכי, דקתני "שכן מצינו בסילוק בויכין", דמשמע דעל ידי סילוק הבויכין נעשית הקמיצה ולא על ידי סילוק הלחם.

ט) גמ', וכיון שהגיע זמנה לפרק כמאן דפרקה דמיא. ומקטיר עליו את הבויכין. כתב המקדש דוד (סימן כב אות א) דיש לחקור, היכא דלא פירק הבויכין לאחר שנפרס הלחם והניחן לשבת הבאה, אם נפסלה הלבונה בלינה. דאי נימא דאין נפסלים בלינה משום דחשיב הלחם מסודר על השולחן, אם כן, בנפרס הלחם אין הלחם עוד ראוי לסידור על השולחן, ואם כן, הבויכין נפסלין בלינה, או דהטעם דכל זמן שלא נפרק מן השולחן ליכא פסול לינה ולא תליא בסידור.

י) רש"י ד"ה הגיע זמנה לפרק, שעברו שש שעות כדאמר וכו' מוספין בשש בויכין בשבע. הקשה בחידושי הגר"י, הא תיכף בשבת בבוקר כבר אינה צריכה לבויכין, ומה שאינן קרבין עד שבע שעות, אינו אלא דכך הסדר ולא משום הלחם, ואמאי קודם שש חשיב לא הגיע זמנו לפרק. והמקדש דוד (סימן ז סק"א) תירץ, דבעינן שיהא הלחם על השולחן ז' ימים מעת לעת, ואם סידר את השולחן בשבת שעברה בשבע שעות, אם יפרק בשבת זו קודם שבע שעות יהא פסול, דהא דכל היום כשר לסילוק בויכין היינו דוקא אם בשבת שעברה הקדימו הסידור, ואם כן כיון דהרגילות היה לעשות הבויכין בשבע כדאיתא בפסחים (נח.), אם כן על כרחך גם סידור הבויכין

(כ) תוס' ד"ה אלא אצבעו, בסוה"ד, ביאר החזון איש (פרה סימן ח סק"ז), דבשעת הזאה היה עולה על הר הזיתים למעלה ממקום המערכה והיה עומד ורואה פתחו של היכל, אבל מקום שריפה היה נמוך והיה הכותל סותם שלא היה נראה פתח ההיכל, ומכל מקום, כיון שהוא מכוון כנגד הפתח, כשר.

כא) גמ', חביתי כהן גדול רבי יוחנן אמר אין קדושה לחצאין רבי אלעזר אמר מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין. ביאר הנהיבות הקודש, דטעמא דר' אלעזר, משום דקסבר, דהא דאמרה תורה להקריב מחציתה בבקר ומחציתה בערב, היינו דכל חדא וחדא הוי עבודה בפני עצמה, ולא עבודה אריכתא הבקר עם הערב. ור' יוחנן סבר דהוה עבודה אריכתא, והיינו דאמר לקמן (ח.), דאמר קרא "מנחה מחציתה" הביא מנחה ואחר כך חוציהו, היינו להביא מנחה שלימה, דמעשה ההקרבה דשחרית וערבית הוי חדא עבודה. ועיין לקמן ח. אותיות א וב.

כב) רש"י ד"ה אינה לחצאין, שאם נתן חצי עשרון בכלי זה וחציו בכלי זה לא קידש ויצאה לחולין. הקשה הקהילות יעקב (סימן א אות ו), אמאי יצאה לחולין, הא כבר קודם קידוש כלי אית בה קדושת פה, דפשיטא דאין כלי שרת מקדש חולין. ותיריך, דכוונת רש"י, דהיינו שיוציאה לחולין על ידי פדיון, דאכתי ליכא קדושת הגוף, כיון דלא נתקדש בכלי שרת.

דף ח ע"א

א) גמ', ואם איתא לילף מדם. וכתבו התוס' ד"ה ואם איתא (הנדפס לעיל ז.), דדמי לדם, משום דדם נמי קרב לחצאין, והא דבעינן שיעור טבילה, היינו שיהיה בכלי שיעור כל הזאות. אמנם הרמב"ם (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ח) פסק, דדם של ב' הזאות יכולין לקבל בשני כלים. דהיינו דאין קדוש לחצאין, בדם של הזאה אחת דוקא. והקשה השפת אמת, אם כן, קשה מה דהקשו התוס', דשאני חביתין דאיכא מתוך שקריבה לחצאין, מה שאין כן בדם דליכא מתוך. וכתב, דצריך עיון אף לרש"י ותוס' דכתבו דדין דם נאמר נמי בדם של ב' הזאות, דמכל מקום הדם קרבן אחד הוא, מה שאין כן בחביתין דזה שחרית וזה בין הערבים. וכתב, דלכך צריך לומר כתירוץ בתרא בתוס'. ועיין באות הבאה.

ב) גמ', שם. (עיין באות הקודמת) הקשה החזון איש (קדשים סימן כא סק"ה), דהא תחילת קידוש של מנחה לכולי עלמא אין קדישה לחצאין וכדאמרין בסמוך, דאין מלאים אלא שלמים, ואם כן, על כרחך טעמא דר' אלעזר משום דהכא הוי ב' מנחות, ולא שייך למילף מדם. ותיריך, דודאי קסבר דמנחה אחת היא, שהרי אין מנחה פחותה מעשרון, אלא דהתורה חילקה הקטרתה לב' פעמים והוי כב' מתנות בדם. ועיין לעיל ז: אות כא.

ג) גמ', אמר ר' אלעזר מנחה שקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בויכין. הקשה הנהיבות הקודש, היאך ילפינן מסילוק בויכין, הא שאני התם דמצוותן בכך ובהיכל, מה שאין כן שאר מנחות דאף אי נלמד משם, לא נאמר שיעטרכו דוקא היכל.

ד) רש"י ד"ה שקמצה בהיכל, ואף על גב דדינה בעזרה כשאר קרבנות. לכאורה משמעות דבריו דטעמא דבעינן לכתחילה לקמוץ בעזרה, משום דכן דינם של שאר קרבנות. והקשה הרדב"ז (פי"ב ממעשה הקרבנות ה"ב), אם כן, אפילו לכתחילה יקמוץ בהיכל דומיא דבויכין. הלכך כתב, דטעמא דמנחות מדכתיב "וקמץ משם" היינו ממקום שרגלי הזר עומדות, והאי קרא לכתחילה הוא. [והא דאמרין לקמן (עמוד ב) דילפינן מ"וקמץ משם" דלא בעי קמיצה בקרן דרומית מערבית, היינו דלא נימא דאתי לפסול היכל אף בדיעבד, אבל ודאי שמעינן דלכתחילה בעי מקום שרגלי הזר עומדות.]

יח) רש"י ד"ה מנחה קדושה, ולא יצא לחולין וצריך להביא שמן ולהקריבה. כתב הזבח תורה, דרש"י לא מצי לפרש כפשוטו דהשמן הוא רק למצוה לכתחילה, דהא איתא לקמן (כו.), דהסולת והשמן מעבכין זה את זה.

יט) תוס' ד"ה ולרבי חנינא, בתוה"ד, מפני לוג ומחצה שמן שהיה עורף על החצי עשרון. ביאר הצאן קדשים, דאם היה הכל מעורב בביסא ואחר כך כשהיו מחלקים בתוך הביסא לחצי עשרון, היה כל חלק יותר מחצי עשרון, מפני לוג ומחצה שמן שהיה עורף בכל חלק. והברכת הזבח ביאר, דאי אפשר לכוון שיגיע לוג ומחצה לחצי עשרון.

דף ח ע"ב

כ) גמ', לא זו קדושה בלא זו ולא זו קדושה בלא זו. ביאר התיבות הקדש, דטעמא דר' חנינא משום דסבר כרבי יוחנן דאמר לעיל (עמוד א), דאין קדושה לחצאין אלא בהפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף, והכא מיירי כשאין דעתו להוסיף. עוד כתב, דאפשר דלר' חנינא אפילו אם דעתו להוסיף לא מהני, ולא דמי להא דר' יוחנן, דשאני התם דכשהביא חצי עשרון לכל הפחות הביא מחצה, הלכך מהני אי דעתו להוסיף, אבל הכא לא הביא מן השמן כלום, ולא שייך דעתו להוסיף, אלא במקום שהביא מקצת. ואין הכי נמי דאם יביא מקצת מן השמן ומקצת מן הלבונה מהני, כמו לגבי חצי עשרון לר' יוחנן.

כא) רש"י ד"ה למה נמשח, דאין מחויק לא שמן ולא לבונה עם העשרון של סולת. כתב התיבות הקדש, דלכאורה לרב נמי תיקשי, דאף דסבירא ליה דמנחה קדושה בלא שמן, היינו היכא דראוי להביא אחר כך שמן, דהא דלא נתקדשו בבת אחת לא הוי חיסרון, אבל היכא דאינו ראוי להביא כלל השמן והלבונה באותו כלי, לרב נמי אינו מקודש. אלא על כרחך מוכח, דלרב אפילו אם לא תתקדש המנחה לעולם באותו כלי, נמי תתקדש.

כב) גמ', ואף שמואל סבר וכו'. תמה השפת אמת, דאף דמשמע לגמ' מלישנא דשמואל דגם יבש ממש מתקדש בכלי לח, מכל מקום, הא יש לפרש דשמואל יליף האי דינא למנחת חוטא דלא בעי שמן, ולעולם מודה שמואל דאין מנחה קדושה בלא שמן.

כג) גמ', ואיבעית אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא. כתב השפת אמת, דאיכא נפקא מינה לדינא, דלהאי שינויא מדת הלח אינו מקדש אפילו מנחה בלולה בשמן.

כד) רש"י ד"ה שניהם מלאים, ובמנחת נסכים קמשתעי. כתב הרשב"ש, דטעות סופר הוא, וצריך לומר במנחת נשיאים, דלא היתה מנחת נסכים אלא מנחת נדבה. עוד כתב, דיש לומר דכוונתו, שהתנדבו מנחת נסכים, דקיימא לן בזבחים (פד.). מתנדב אדם מנחת נסכים, דהא סתם מנחת נדבה טעונה לבונה וכאן לא נאמר. ומשמע נמי שלא נקמצו אלא כולן כליל כדין מנחת נסכים.

כה) גמ', מחטאת וכו'. הקשה הצאן קדשים, היכי סלקא דעתך למילף מחטאת בבנין אב, הא חטאת גופיה ילפינן מעולה בהיקש דטעונה צפון כדאיתא בזבחים (טט.). ומיבעיא לן בזבחים (ג.). אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ולא איפשטא. ותירץ העולת שלמה, דאין כוונת הגמ' ללמוד בבנין אב, אלא מקל וחומר, מה חטאת שאין טעון כהן בשחיטה, טעון צפון, מנחה שטעונה כהן בקמיצה, אינו דין שיטען צפון. ונלכאורה יש ליישב, דכל היכא דעבדינן יוכיח, היינו דמצינן למיהדר למילף מעולה וליכא למיפרך מה לעולה וכו' כדמוכח מחטאת, ואם כן לא הוי חוזר ומלמד בבנין אב, דהא הדר למילף מנחה מעולה דבגופה כתיב צפון וכעין זה כתב השפת אמת (בזבחים ג.).

היה בשבע, דהסידור והסילוק היה כאחת כדאמרין לקמן (צט): דטפחו משל זה בצד טפחו של זה, אם כן על כרחך אין הבויכין חשובין כפרוקין אלא בשבע דקודם לכן אין זמן סילוק בויכין.

יא) תוס' ד"ה מקטיר עליו, בסוה"ד, גם שמועה זו אי אפשר ליישב. ביאר הצאן קדשים, דלפי דברי רש"י דתנא קמא נמי סבירא ליה, דלא גמרינן ממנחה, אם כן, מאי פריך לקמן (ט); מתנא קמא למאן דאמר שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה לא יקטיר, הא לא גמרינן מהדדי.

יב) רש"י ד"ה מחציתה, ומשני כי מצריך קרא וכו' למצוה ולעולם אם קידשה לחצאין מקודש ואינו יוצא לחולין. כתב הקרן אורה, דמשמע מלשונו דאינו מקודש אלא שלא יצא לחולין. וכתב, דבאמת ר' אלעזר סבירא ליה דקדוש לחצאין גם להקריב, וכדמסקינן לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו.

יג) גמ', והא איתמר הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף וכו' ור' יוחנן אמר קדוש ואם איתא לילף מחביתין. תמה השיטה מקובצת (אות יג), מאי סלקא דעתך, הא קאמר בהדיא דדעתו להוסיף, ומשמע דאם אין דעתו להוסיף לא מקדש, ואדרבא מוכח להיפך דלעולם אין קדוש לחצאין. ותירץ, דהמקשה סבר, דהוי כטעמא דמתוך בחביתין דלא אהני לר' יוחנן, ואם כן, טעמא דדעתו להוסיף, נמי לא מהני אי לא קדשה לחצאין. (ועיין לקמן אות טו).

יד) גמ', וכי תימא ר' יוחנן מילתא ממילתא לא יליף וכו' והא אמר ר' יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשרין. הקשה החמדת דינאל, מה שייך למימר הכא "דילפינן מילתא ממילתא", הא טעמא משום דכתיב "אל פתח אוהל מועד", ולא יהא חמור נגד הפתח יותר מאהל מועד עצמו, והיינו סברא שכלית להשוות, ולא דילפינן אחד מחבירו. והטהרת הקודש תירץ, על פי מה שכתב רש"י בד"ה מנחה מחציתה, הבא מנחה שלימה דאין מנחה פחות מעשרון. ואם כן, הכי נמי שייך שלא יהיה טפל חמור מהעיקר, מאחר דכל מה שאין חביתין מתקדשין לחצאין, תלה הכתוב משום שאינה נקראת בשם "מנחה", דמנחה צריך שיהיה כל העישרון יחד.

טו) גמ', דעתו להוסיף שאני. ביאר החזון איש (קדשים סימן כא סק"ה), דסלקא דעתך דחביתין נמי חשיב כדעתו להוסיף, ואף דלא יוסיף עד אחר הקטרת מחציתה, מכל מקום כיון שכן מצותה חשיב כדעתו להוסיף. ומשני, דחביתין מנחה אחת היא, וכיון דאין דעתו להוסיף עכשיו בכלי זה, לא קדוש כלל.

טז) גמ', בלא שמן ובלא לבונה. הקשה בחירושי הרשב"א, כיון דמצינו מנחת חוטא דקדושה בלא שמן ובלא לבונה, אמאי איצטריך למימר דבלא שמן, שכן מצינו בלחם הפנים, בלא לבונה, שכן מצינו במנחת נסכים, הא כיון דילפינן ממנחת חוטא דקדוש אף בלא שמן ולבונה, כל שכן דקדוש כשחיסר חדא מינייהו. ותירץ, דהוה אמינא דדוקא כי ליכא כלל, קדוש, דכך רצה הכתוב כדי שלא יהיה קרבנו מהודר, וכיון דמצינו דקדושה ילפינן לכוותיה, דקדיש כשמתנדב קרבן שאינו מהודר, ומכל מקום, כיון שהתנדב סולת צריך להביא שמן, לפי שאין מנחת נדבה קריבה בלא שמן ולבונה, אבל המתנדב מנחה עם שמן בלא לבונה או לבונה בלא שמן, הוה אמינא דכיון דבא להתנדב קרבן מהודר, אינו קדוש אלא אם כן יהא כל הידורו, הואיל ולא מצינו כוותיה, ולכך קאמר דמצינו כוותיה.

יז) גמ', בלא שמן ובלא לבונה שכן מצינו במנחת חוטא. הקשה המקדש דוד (סימן ל אות ג), אמאי לא קאמר שכן מצינו במנחת קנאות, דבהא נמי אין שמן ולא לבונה. ותירץ, משום דאין ללמוד סלת של שאר מנחות ממנחת קנאות, דזו חטיטין וזו שעורים.

הדרגת היוזמי

מסכת מנחות דף ח - דף ט

יא' אדר ב' - יב אדר ב' התשע"א

דאין אדם אוכל במקום רבו, אבל כשאי אפשר שרי אף בקודש הקדשים. (ועיין לקמן בדף ט. אות א.)

דף ט ע"א

א) גמ', והא למה לי קרא וכו' ולא יהא טפל חמור מהעיקר. הקשה הקרן אורה, דמאי פריך באכילה נימא לא יהא טפל וכו', הא טעמא דלא יהא טפל חמור לא מהני אלא לבדיעבד, וכדאמרין שלמים ששחטן כשרים, דהיינו בדיעבד, ואם כן, איצטריך קרא ד"בקודש הקדשים תאכלנו" למימר דאפילו לכתחילה נכנסין ואוכלין. ותיירץ, דהאי סברא דלא יהא טפל חמור מהני אפילו להכשיר לכתחילה, והא דנקט לשון דיעבד גבי שלמים ששחטן, היינו משום דאסור ליכנס להיכל ביאה ריקנית [ועיין לעיל בדף ח: באות כח ואות לב], אבל בגוונא דהקיפו עובדי כוכבים, מותר ליכנס להיכל ולשחוט כמו באכילה. [ולכאורה אפשר ליישב בפשיטות, דאף על גב דהאי סברא דלא יהא טפל חמור מהני רק לדיעבד, מכל מקום, כיון דמייתי קרא ד"בקודש הקדשים יאכלנו" לגונא דבדיעבד כגון שהקיפו עובדי כוכבים וכו', דהא לבדיעבד לא בעי קרא, כיון דלא יהא טפל חמור מהעיקר].

ב) גמ', כיון דעשייתה בכלי. הרמב"ם (פי"ג ממעשה הקרבנות ה"ה) כתב, דאחר שכולל את הסולת נותנה בכלי שרת וצק לתוכה שמן. כתב הכסף משנה (שם), דמשמע מדברי הרמב"ם, דהכלי שהיה בולל בו לא היה כלי שרת. והקשה, מהא דאמרין הכא, כיון דעשייתה בכלי, דמשמע דהבלילה נמי בכלי שרת. ותיירץ הלחם משנה (שם), דהרמב"ם מפרש, דהא דאמרין בגמ' "עשייתה בכלי", לא איירי בכלי שרת. ולפי זה לא קשיא הא דהקשו התוס' בד"ה ריש לקיש, דתיפוק ליה משום יוצא, דכיון דלא הוי בכלי שרת, לא שייך ליפסל ביוצא. [ולכאורה דבריו צריכים עיון, דאם כן מאי טעמא אמרה הגמ' דעשייתה צריכה בלי].

ג) גמ', שם. העיר הקרן אורה, דמאי שנא דפליגי בבליה ולא פליגי ביציקה, דהא יציקה נמי כשר בכהן, ועשייתה נמי בכלי. (עיין באות ה) הקודמת. והוזכר תודה כתב, דאין הכי נמי לר' יוחנן מהאי טעמא נמי אם עושה היציקה בחוץ פסולה, והא דנקט בללה משום ריש לקיש. אמנם כתב, דאפשר לומר דיציקה לא חשיב מעשה.

ד) תוס' ד"ה רבי יוחנן, אף על גב דלא בלל כשרה בלל חוץ לחומת העזרה גרע. ביאר החזון איש (סימן כה סק"ב), דאי לא בלל כלל, אם כן, המנחה שקמץ כל עבודתה בהכשר, אלא שאינה מנחה בלולה, והתורה הכשירה גם מנחה שאינה בלולה, אבל בללה חוץ לחומת העזרה הלא קמץ ממנחה בלולה והוי מנחה מקולקלת.

ה) בא"ד, ולא דמי להאי דובחים דתלינן טעמא מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה שאם היזה ולא מיצה כשרה. הקשה הטהרת הקודש, הא לא דמי כלל, משום דהא דלא בלל כשר, פירש רש"י לקמן (יח.) בד"ה לא בלל, וכגון שנתן כל הלוג במתן הראשון שהוא קודם לעשייתה. ומשום הכי הוי שפיר טפי מהיכא דבלל בחוץ, דהרי אם לא בלל כלל, על כל פנים נתן את כל השמן למנחה בכשרות, ובבלל בחוץ נתן את השמן למנחה שלא בכשרות, אבל בשינה מקום המיצוי ודאי אינו חמור יותר מהיכא שלא מיצה כלל, דאם לא מיצה לא עשה כלום, ואפילו הכי כשר, ולכך לא מעכב כששינה מקום המיצוי. ובחידושי הגרי"ז הקשה, דמאי סלקא דעתך לדמויי, הא התם אי נימא דמיצוי לא מעכב הא כבר נתכשר בהזאה, ומשום הכי לא שייך שיפסל אחר שכבר הוכשר, אבל הכא דאיירי קודם עבודת המנחה, דאפשר עדיין שיפסל, אם כן, שייך ליפסל אף אם אין בלילה מעכבת, כיון דהבלילה היתה בפסול.

כו) גמ', מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות. הקשה השפת אמת, דמכל מקום צריך קרא למנחת חוטא, דמכפרת נמי אחייבי כריתות. וכתב, דיש ליישב דמכל מקום חטאת חמירא דכל חטאת מכפר, אבל שם מנחה אינו מכפר ברוב מנחות. אמנם הקשה, דהא במנחת חוטא אכתי הוה אמינא דבעי צפון כיון ד"חטאת" קרייה רחמנא. ותיירץ, כיון ד"וקמץ משם" כתיב גבי מנחת נדבה ולא גבי מנחת חוטא, הלכך ליכא למימר דאתי לאשמועינן דבעי צפון.

כז) רש"י ד"ה בן בתירא, לאו דוקא נקט אלא סיומא דברייתא היא. והצאן קדשים (זבחים סג.) כתב, דבדוקא נקט לההיא דבן בתירא, דאי לאו דבן בתירא, הוה אמינא דאף דיליף תנא קמא דמצוה לקמץ בעזרה, מכל מקום אי לא קמץ בעזרה, איכא תקנתא לחזור ולקמץ במקומו, ולכך מייתי הא דבן בתירא, דכל היכא דקמץ בפסול יש לו תקנה לקמץ בהיתר, ותנא קמא דלא דרש הכי, משמע דסבירא ליה דאין לו תקנה. [נדבריו צריכים עיון, דמה ההוכחה לתנא קמא דלית ליה תקנתא, דהא דלא יליף הך דינא דבן בתירא, משום דבעי לאשמועינן דין חדש דבעינן ממקום שרגלי הזור עומדות. ולכן נראה לבאר, דכיון דלולי הקרא הוה ידעינן דדינה בעזרה, וכמו שכתב רש"י בד"ה בהיכל, דדינה בעזרה כשאר קרבנות. ואם כן, הא דדריש האי קרא למילף "מקום שרגלי הזור עומדות", משום דבעי למימר דלא נדרוש להאי דרשא דבן בתירא, ולכך הוצרך להביא להך דינא דבן בתירא.]

כח) שלמים ששחטן בהיכל כשרים. כתב העולת שלמה (בזבחים סג.), דמהא דנקיט לשון דיעבד משמע דלכתחילה אין שוחטין בהיכל. והיינו משום דאסור להכנס להיכל שלא לצורך, כיון דיכול לשוחטו בחוץ. ואף דברש"י בזבחים (יד.) ד"ה שאי אפשר כתב, גבי חטאות הפנימיות דאי לאו משום דלאו אורח ארעא לשחוט בפנים, ליכא איסורא, איכא למימר דבחטאות הפנימיות כיון דבעינן לזרוק מדמם בפנים, וכניסתו לצורך, הלכך אף לכתחילה יכול לשחוט שם.

כט) גמ', שם. כתב המנחת חינוך (מצוה קמא אות ד), דלאו דוקא בהיכל, אלא אפילו אם שחטן בקודש הקדשים כשרה, דלא יהיה טפל חמור מהעיקר.

ל) גמ', שם. כתב השפת אמת, דיש להסתפק, בהא דקיימא לן שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולים, דהיכא שנשחטו בהיכל קודם פתיחת דלתות, אי כשרים כיון דהוי בפנים, או דלמא דמכל מקום הוי גזירת הכתוב דצרכין להיות פתוחין ואף דנשחטו בפנים.

לא) גמ', שנאמר ושחטו אותו פתח אהל מועד ולא יהא טפל חמור מהעיקר. כתב הנהניבות הקדש, דמוכח מהכא, דבלא ילפותא הוה אמרין דפסול כששחט בהיכל. ולכאורה קשה, דמאיזה טעם נפסל היכל אטו היכל לאו עזרה. וכן הקשה אהא דאמרין לעיל, דמנחה שקמצה בהיכל, דמוכח דבלאו טעמא הוה פסול, דאטו היכל לאו עזרה היא. [ועיין לעיל אות כח מה שכתבנו בשם העולת שלמה ולכאורה יש לומר, דאי אסור הוה "מצוה הבאה בעבירה" ויפסל, ודוקא כיון דאית לן טעמא דשלא יהא טפל חמור מן העיקר דילפינן שההיכל מקומה, כשר].

לב) רש"י ד"ה נכנסין להיכל, ולא אמרין דליפסלו קדשים בהך יציאה דיצאו מעזרה להיכל. והקרן אורה (בזבחים סג.) כתב, דאתי לאשמועינן דשרי לכתחילה ליכנס ולאכול שם, ולא חיישינן לאכילה במקום רבו. אמנם ברמב"ם (פ"י ממעשה הקרבנות ה"ג) משמע, דדוקא בדיעבד שרי לאכול שם. והרדב"ז (שם) ביאר, דכיון דכתיב קרא אחרינא "בחצר אהל מועד יאכלוה", ילפינן דלכתחילה בעינן בחצר אהל מועד, וטעמא משום

שהוא מהשיריים קודם שתשלוט האור בכל הקומץ, ונמצא שחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה. ותירץ הקהלות יעקב (סימן ה), דקשיא דוקא למאן דאמר לקמן (כו:), דקומץ מתיר השיריים משתצית האור ברובו, אמנם לר' חנינא הקומץ מתיר שיריים משמשלה בו האור. ואם כן, יש לומר, דריש לקיש סבר כוותיה, ומיד כשהקטיר הקומץ מתיר השיריים, קודם שנחסרו. (ג) רש"י ד"ה כמידת ר' אליעזר, בשר אף על פי שאין דם. הקשה הקרן אורה, הא לא אשכחן מאן דסבר כן, דהא בלא דם לא הוי קרבן. לכך כתב דהוי שיגרא דלישנא.

דף ט ע"ב

(יד) גמ', שאני הכא דאמר קרא והרים וכו'. הקשה העולת שלמה, אם כן היכי קאמר במתניתין לקמן (כו:). כמידת ר' אליעזר כשרה, ופירש רש"י (שם) בד"ה כמידת, דאמר בכיצד צולין דם אף על פי שאין בשר. והיינו לענין זבחים, הא ליכא למילף מנחות מזבחים, דגבי מנחות איכא קרא דפסול, ואימא דר' אליעזר מודה בכך. ולכך כתב, דהא דאמר כמידת ר' אליעזר, היינו דלהדיא פליגי גבי מנחות.

(טו) גמ', איתביה ר' יוחנן לריש לקיש וכו'. הקשה השפת אמת, דלר' יוחנן נמי קשה, דהא נפרס לחמה משמע אפילו כל הי"ב לחם נפרסו, ומכל מקום מקטיר הבזויכין, ועל כרחך אתי כר' אליעזר, ואם כן, מאי קא מקשי, הא כולי עלמא לא פליגי דאליבא דר' אליעזר אף שנחסר הכל, מצי להקטיר. ועוד הקשה, דמנא לה לגמרא לדמות נפרס לחסר, דנהי דצריך להיות שלם, מכל מקום, מנא לן למיפסל מתורת מנחה שחסרה. וכתב, דיש לומר דכוונת הגמ', דסתם נפרס אי אפשר שלא יהיה נחסר מעט פירורין. והעולת שלמה כתב, דיש ליישב, על פי מה שכתבו התוס' בד"ה אותן שיריים אסורין, דכיון דילפינן מנחה מזבח, ובדבר דזבח לא נפסל, במנחה נמי חשבינן כלא נפסל ומותר להקטיר הקומץ, בנפרס כולו נמי כיון דליכא בזבח, כשר במנחה להקטיר הקומץ, אבל לריש לקיש דלא יליף מנחה מזבח, ואית ליה קרא לפסול במנחה, בנפרסו נמי פסול להקטיר קומץ.

(טז) גמ', אי ר' אליעזר מאי אריא נפרס וכו'. כתב הצאן קדשים, דליכא למימר דתני נפרס משום רישא לאשמועינן דעד שלא פירקה אפילו נפרס אין מקטיר עליו את הבזויכין, דאדרבא הוה לאשמועינן אבוד ושרוף רבותא דסיפא, דאפילו הכי מקטיר, דכח דהתירא עדיף. (יז) גמ', שם. לכאורה צריך עיון, דמאי קשיא מאי אריא, הא איכא למימר דהא דנקט נפרס משום דבעי לאשמועינן דאף דמקטיר, מכל מקום הלחם גופיה פסול].

(יח) גמ', לימא ליה ציבור שאני הואיל ואישתרי טומאה לגבייהו אישתרי נמי חסרות. הקשה הטהרת הקודש, אם כן, כשנפרסה קודם שפירקה נמי לישתרו כמו לענין טומאה.

(יט) גמ', זאת אומרת החיסרון כבעל מום דמי. הקשה הנתיבות הקודש, אמאי בעי למימר "דהוי כבעל מום ואין בעל מום בציבור", הא כיון דלא הותר בציבור אלא פסול טומאה, הוה ליה למימר דפסול חיסרון לא הוה כפסול טומאה. ותירץ, דאתי לאשמועינן דאיכא נפקא מינה, לר' עקיבא דסובר דבעל מום אם עלה לא ירד, וביארו התוס' בזבחים (לה:): ד"ה אלא, דהיינו אפילו בפסול בעל מום ממש, ואם כן, מנחה שחסרה נמי אם עלתה לא תרד.

(כ) רש"י ד"ה מי לא עסקינן, במנחת צבור נמי אמר כגון בזויכים דלחם הפנים. כתב הקרן אורה, דנראה דרש"י לא גרס בגמ' במנחת העומר.

(כא) גמ', חר למנחה שחסרה קודם קמיצה דאי מביא מביתו וימלאנה אין

(ו) בא"ד, דהתם בפנים והכא בחוץ. כתב השפת אמת, דתירוצם דחוק. ולכך פירש, דהא דקתני בלל לאו דוקא, אלא איירי שיציקת השמן כדי לבלול היתה בחוץ, ולעולם אם נתן השמן בפנים אפילו בללן בחוץ, כשר.

(ז) גמ', ר' יוחנן אמר וכו' קמיצה קבעה ליה וריש לקיש אמר וכו' קדושת כלי קבעה ליה. הקשה החמדת דניאל, הא בפלוגתא דלעיל גבי בללה חוץ לחומה, ר' יוחנן אזיל בתר הכלי, מהא דאמר כיון דעשייתו בכלי וכו', וריש לקיש אזיל בתר קמיצה, מהא דאמר דעד הקמיצה לא בעי כהונה, והכא ר' יוחנן סבירא ליה, דקמיצה קבעה, וריש לקיש סבירא ליה, דקדושת כלי קבעה. ותירץ, דבפלוגתא דלעיל איירי בעשיית קדושת המנחה, ועד נתינת המנחה בכלי שרת אין קדושת המנחה אלא קדושת דמים, ולכך סובר ר' יוחנן דכיון דבעינן בלילה בכלי שרת כדי לקדש את המנחה, אם בלל חוץ לעזרה חסרה למנחה את קדושת הבליחה, וריש לקיש סבר דאין לפסול את המנחה בשביל חיסרון קדושת בלילת המנחה, דהא חזינן דגם התורה לא הקפידה הרבה על עשיית הקדושה, דההכנות שקודם העבודה דהיינו קודם קמיצה כשירות בור, ואף דהקפידה שתהא הבליחה בכלי שרת, היינו משום דכבר נתקדשה בביסא והוי גנאי להניחה בכלי חול. אבל בפלוגתא דמנחה שחסרה, איירי לענין מה הוא הדבר המאחד את המנחה לעשותה שלמה, דאם תחסר תיפסל, ולא תלוי בקדושת כלי כלל.

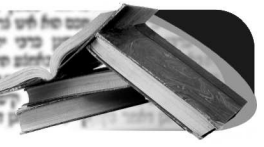
(ח) תוס' ד"ה ומדכהונה, ואם תאמר הרי שחיטה דלא בעיא כהונה ובעיא פנים. כתב הקרן אורה, דמצי ליישב בפשיטות דשחיטה בעיא פנים, משום דבחוץ נפסל ביוצא.

(ט) בא"ד, ויש לומר דשאני התם משום קבלה. הקשה השיטה מקובצת (אות כט), דאם כן תיטיג בצוארה בפנים ואף דכולה בחוץ, והא בהדיא אמרינן בזבחים (קז:), דחייב משום שחוטי חוץ אף בגונא דכולה בחוץ וצוארה בפנים.

(י) תוס' ד"ה חסר הלוג, משנה היא במס' נגעים ותימה שלא היה יודע ר' שמעון בן לקיש. ותירץ המלאכת יו"ט, דבכמה מקומות כתבו התוס' שהמשניות בסדר טהרות לא היו שגורות בפי כל, ויכול להיות שאמורא לא ידע אותה משנה. והשפת אמת תירץ, דריש לקיש סבירא ליה, דלא דמי לוג שמן של מצורע למנחה, דבמנחה כתיב "מן המנחה" פרט לשחסרה, וילפינן דהשאר נמי נפסל על ידי חיסרון, אבל בלוג שמן מנלן לפסול בחסר, ואף דצריך לוג, מכל מקום ימלאנו ולא יהא חסר. ואף שמצא בתורת כהנים (פ' מצורע פ"ג) דגם בשמן מצורע איכא מיעוט, "היא" פרט לכשחסרה, ולפי זה שפיר הקשתה הגמ', אמנם ריש לקיש אפשר דלא ידע לאותה ברייתא.

(יא) גמ', שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה ר' יוחנן אמר מקטיר קומץ עליהן. הקשה השפת אמת מהא דתנן, גבי לוג שמן שחסר אחר יציקה לרבי עקיבא, ואחר נתינה לרבי שמעון, דיקח לוג אחר בתחילה, הרי היציקה כקמיצה. וכתב דאפשר לומר דאין הכי נמי, אי נתן שאר מתנות ולא לקח לוג אחר שפיר, אלא דמצותו שיאכלו הכהנים את הנשאר, וכדי להתיר השיריים באכילה צריך ליקח לוג אחר, דהא שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, אף ר' יוחנן מודה דאסורים באכילה, ולא דמי לקומץ דאמרינן דיקטיר, דכיון דכשר להקטירו, אין לבטל הקרבן לצורך התרת השיריים, אבל נתינה דשמן לאו קרבן הוא, ועדיף ליקח אחר כדי שיהיו השיריים מותרין, דכך מצותו.

(יב) גמ', וריש לקיש אמר אין מקטיר קומץ עליהן. כתב הרש"ש, דמשמע דאף אם הקטיר בדיעבד פסולה, דהא אמרינן בסמוך דמאן דפסל כר' יהושע. והקשה, מהא דאמרינן לקמן (כג:). במתניתין, דקומץ שנתערב בשיריה וכו' ואם הקטיר עלתה לבעלים, והלא אי אפשר שלא ישרף כל

הדרגת היוזמי

מסכת מנחות דף ט - דף י

יב' אדר ב' - יג אדר ב' התשע"א

למילף בהיקש, משום דהקמיצה דהוא הלמד הוי קודש. נוצריך עיון, דהכא אף הלמד דבא השתא ללמד הוי חול, דהיינו נתינת שמן על בהן ידו הימנית, ועדיף מהיכא דרק המלמד הראשון הוי חול, ואיכא למימר דהכא כולי עלמא מודו דמצי למילף. (גו.א). והקשה, הא בחליצה תרוייהו הוי חול ואם כן, אמאי לא יליף בהיקש.

ז) גמ', כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. הקשה הטהרת הקודש, דלפי זה, מנא לן לפסול צידי צדדין, דהא הני תרתי דעשירי צריכינן להכשיר צדדין ביד וברגל, ותרתי דעני לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. ותיריך, דהשתא הדר ביה מהא דאמרינן לעיל דאתי להכשיר צדדין, וממילא לא צריך קרא לפסול צידי צדדין. ולפי זה "על בהן" מיותר, דנהי דצריך "יד יד" לגזירה שווה, מכל מקום, לא הוה ליה למיכתב "על בוהן", אלא רק על ידו הימנית.

ח) גמ', והרי קמיצה וכו' ותנן קמין בשמאל פסול. הקשה השיטה מקובצת, מאי פריך, הא ילפינן בגזירה שוה ד"יד יד" לקמיצה. ותיריך, דשמא פריך מקידוש קומץ, וכדאמרינן לקמן (עמוד ב), דלהכי איצטריך תרי ילפותא לימין דקמיצה. ובחידושי הגרי"ז כתב, דיש ליישב, דלא ילפינן מ"יד יד" אלא דהוי הלכה במעשה קמיצה, דיד דקמיצה הוי ימין, ולכך הכשר הקמיצה אינו אלא בימין, אבל הגמ' סברה דאיכא עוד הלכה בקמיצה, דשמאל פסול מדין פסולי עבודה, ולהכי מקשה, כיון דכתיב רק כהונה, מנלן דהוי פסול עבודה בקמיצה בשמאל, ואין כוונת הגמ' דיוכשר בשמאל, דהא איכא גזירה שוה ד"יד יד". וכתב, דהנפקא מינה, דאי הוי מדין פסול עבודה, אין חוזר וקומץ, אבל אי הוי מדין דהכשר קמיצה בימין, אפשר לחזור ולקמץ בימין.

ט) גמ', או אצבע או כהונה. הקשה המקדש דוד (סימן ל אות ד), הא בחטאת כבר נאמרה כהונה. ותיריך, דממה שנאמר "אצבע" ילפינן שצריך גם אצבע ימנית ולא מספיק יד ימנית.

י) גמ', בדבר המעכב כפרה. חקר המקדש דוד (סימן טו אות ב), האם כוונת הגמ' דעבודות שאינן מעכבות כפרה אינן בדין ימין, או דאתי לאפוקי עבודות שאינן חשובות, אבל עבודות חשובות יש בהם דין ימין אף שאינן מכפרות. והביא מהירושלמי ביומא (פ"א ה"ב), דתרומת הדשן פסולה בשמאל, ואם כן, מוכח דעבודות חשובות יש בהם דין כפרה, אף שאינן מכפרות.

יא) רש"י ד"ה לעולם או אצבע, לאפוקי הולכה דלא מעכבא דאפשר להפשיט ולנתח אצל הכבש אי נמי אם יש כהנים הרבה יושיטו זה לזה. כתב הרש"ש, דדברי רש"י תמוהים. וברש"י (כד). בזבחים ד"ה המעכב פירש באופן אחר, דהקטרת איברים עצמן אין מעכבין כפרה דאין כפרה אלא בדם, דהוא עצמו שלא הקריבו איבריו כשר.

יב) בא"ד, שם. כתב המקדש דוד (סימן ה אות ב), דרש"י כתב, כבש, משום דאין הפשט וניתוח בראש המזבח. והקשה, דאכתי איכא הולכה דאי אפשר לבטלה, דהיינו העלאה מהכבש לראש המזבח. ותיריך, דמוכח מהכא דכשמתחיל להעלותו חשיב הקטרה ולא הולכה, אף דעדיין אינו אצל האש.

יג) בא"ד, שם. הקשה הקרן אורה, הא הולכת הדם נמי יכול לבטל, ואפילו הכי לרבנן בעי ימין.

יד) רש"י ד"ה והא קבלה, וכתב בה כהונה והקריבו בני אהרן את הדם וכו' והקריבו זו קבלת הדם. הקשה הקרן אורה (בזבחים כד); אמאי לא נקט קרא ד"ולקח הכהן מדם החטאת". ותיריך, דיש לומר דהכל קאי אזריקה. עוד תריך, משום דאיכא למימר דר' שמעון מכשיר בשאר קרבנות כמו

ואי לא לא. הקשה בחידושי בתרא בשם יש מקשים, דמשמע דבלאו האי קרא, הוה אמינא דאפילו חסרה המנחה לפחות מכשיעור, נמי כשרה. והא ליכא עישרון ולא הוי שיעור מנחה. ותירצו, דהוה אמינא, דכל דין עישרון הנאמר במנחה, היינו דוקא בשעת הפרשה, ותו לא איכפת לן אי חסר ובשעת קמיצה ליכא עישרון, אמנם השתא דגלי קרא, דין עישרון מעכב אף לאחר מיכן ובעינן שיעור מנחה בהקרבה.

כב) רש"י ד"ה ואימא, בתוה"ד, אלא לרבות דאפילו ימין דכהן כשרה בשמן דמצורע. כתב הצאנן קדשים, דכוונת רש"י ליישב הא דקשיא לתוס' בד"ה אין מיעוט אחר מיעוט, דהקשו דלשתוק מתרווייהו, ומשום הכי כתב רש"י, דאתא לרבות דאפילו ימין דכהן כשירה במצורע, ומכל מקום שמאל הוי מצוה מן המובחר במצורע, ואי הוה שתיק מתרווייהו, הוה אמינא דשמאל וימין כי הדדי, ושניהם כשרין אפילו לכתחילה, ומשום הכי בעינן תרווייהו, חד לשמאל למצוה מן המובחר, וחד להכשיר בדיעבד אפילו ימין.

דף י ע"א

א) גמ', חד להכשיר צדדין וכו'. כתב הזבח תודה, דלפי מה שכתב רש"י לעיל (ט): בד"ה אמר ליה ר' ירמיה, דאיירי לענין שמן של מצורע, מכל מקום, מסתברא דהוא הדין נמי לענין נתינת הדם, דכשר צדדין של בהונות, דאחר דגילתה התורה לענין שמן, דצדדי הבהונות חשיב כמו בהונות עצמן, הוא הדין נמי לענין נתינת דם.

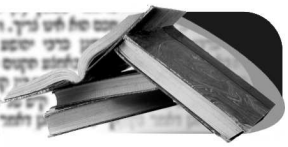
ב) רש"י ד"ה למה לו, בשלמא חד כתביה לאשמועינן דיתן שמן על הדם ולא אצלו. כתב הלחם משנה (פ"ה מחוסרי כפרה ה"א), דמדברי הרמב"ם משמע דאפילו נתן בצד הדם כשר. ויש לומר, דאחר דאשמועינן קרא דאפילו נתקנה הדם כשר, הוא הדין נמי דאצלו נמי כשר אף כשלא נתקנה, וכוונת רש"י בגוונא דאילו לא הוה אלא חד קרא.

ג) בא"ד, שם. בתוס' ד"ה על דם ביארו, דקושית הגמ' מחמת שינוי הלשון. וביאר השיטה מקובצת (אות כט), דתוס' לא רצו לפרש כרש"י, משום דקשיא להו, דהא אי לא הוי כתיב אלא חד לא הוי דרשינן להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין.

ד) גמ', ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה. ביאר בחידושי הגרי"ז, דכיון דדם לח אינו חוצץ, על כרחך צריך לומר, דאיירי בדם יבש דחוצץ. עוד כתב דיש לומר, דהכא כיון דאיכא דין ד"על בוהן" אפילו דם לח היה חוצץ, דעל כל פנים לא הוי על הבוהן, וכן משמע מדברי רש"י בד"ה הויה חציצה דכתב, דרחמנא אמר "על בוהן". (ועיין באות הבאה).

ה) גמ', הוי חציצה קא משמע לן. ביאר בחידושי הגרי"ז, דיש לומר דלא הוי חידוש בדיני חציצה, דהא הוי דם לח ואינו חוצץ, אלא דגזירת הכתוב שיתן על הדם, וכן הדין בשמן להינתן על דם האשם, ומשום הכי לא הוי חציצה.

ו) גמ', אלא אמר רבא יד יד וכו'. הקשה העולת שלמה, אמאי איצטריך למיכתב ימנית בשמן מצורע, לכתוב על בהן ידו, ועל כרחך הוי דימין, דהא כתיב "על דם האשם", והוה גמרינן לקמיצה בגזירה שוה דיד יד. ותיריך, ד"על דם האשם" הוי היקש, ודבר הלמד בהיקש דאין חוזר ומלמד בגזירה שווה, ולכך כתב בהדיא "ימנית" בשמן מצורע. אמנם לפי מה שכתבו התוס' לקמן (עמוד ב) בד"ה והרי זריקה, דמצורע הוי חול, קשה, הא מצינן למילף מהיקש. ותיריך, דהא תליא בפלוגתא דזבחים (מט:), אי בתר מלמד או בתר למד אזלינן, והיינו דרבא סבירא ליה דבתר למד אזלינן ולכך לא מצי

הדרגת היוזמי

מסכת מנחות דף י' - דף י"א

יג' אדר ב' - יד אדר ב' התשע"א

בזריקה, אבל בקרא ד"והקריבו" כתב כהונה בכל הקרבנות.

דף י"ע"ב

טו) **תוס', ד"ה והרי זריקה, בסוה"ד**, כיון דמצורע חול שהוא מלמד ראשון ולתירוצו זה אנו צריכין בסמוך דדריש בא לעובדה בימין כחטאת וכו' וחטאת גופיה מגזירה שוה ילפינן. [ואף למאן דאמר בתר למד אזלינן, מצינן שפיר למילף מחטאת, משום דלהאי מאן דאמר ילפינן בזבחים (ג), דאף בקדשים דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש (ג.ו.)]. אמנם **התוס' בזבחים (יא)**. **בד"ה בא לעובדה הקשו**, למאן דאמר דבעי למד קודש ומלמד קודש, דהיינו דאזלינן בתר תרווייהו, אם כן, ליכא ילפותא למילף דבקדשים דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש, ולא מהני נמי הא דהמלמד הוא חול. **והשפת אמת (שם)** תירץ, כיון דעיקר עבודה ביד ילפינן מחטאת, אם כן, מצינו למילף אף ימין דאתי בגזירה שוה, דהוי הימנו ודבר אחר.

טז) **גמ', ולמאן דאמר נמו דבעי קידוש קומץ לר' שמעון ובשמאל אכשורי מכשר וכו'**. הקשה **השיטה המקובצת (אות ג)**, מהא דאיתא **לקמן (כו:)**, דקיבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו דברי ר' אליעזר ור' שמעון, וחכמים אומרים כיון שנתנו לשמאל פסלתו מתנתו, משום דבעי קדוש בכלי, וכיון דנתנו לשמאל נעשה כדם שנשפך מצואר בהמה על הרצפה ואספו דפוסל, ומשמע דלר' אליעזר ור' שמעון לא בעינן קידוש כלי, ואם כן, היכי קאמר הכא דאפילו מאן דבעי קידוש אכשורי מכשר בשמאל. לכך כתב, דלא איירינן הכא אלא לענין אחיות הכלי ולא לענין נתינת הקומץ. וכתב **בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ה מפסולי המוקדשין ה"ח עמוד 92 ד"ה והנה בסוגיא)**, דמשמע מדבריו, דאף דמדין עבודת קבלה כשר בשמאל לר' שמעון, מכל מקום נפסל מטעם נשפך, דהיינו דדין נשפך אינו תלוי בהכשרו לעבודת הקידוש, ואף אם שמאל כשר למעשה הקידוש, מכל מקום הוי כנשפך. אמנם כתב **דמרש"י לקמן (כו)**. **ד"ה לא בעו משמע להדיא דדין נשפך תלי בכשרות ופסלות העבודה**, ועיין שם איך ביאר שיטת רש"י.

יז) **גמ', אי לקמיצה מדר' יהודה בריה דר' חייא נפקא**. הקשה **בחידושי הגרע"א**, הא מהתם ידעינן דהקטרת הקומץ בימין כמו בזריקה דחטאת, אבל מכל מקום יכול לקמוץ ביד שמאל וליתן בימין להקטיר, ולהכי צריך קרא ד"יד יד" לקמיצה בימין. ונשאר בצריך עיון.

יח) **גמ', לא נצרכא אלא לקומץ דמנחת חוטא**. הקשה **השפת אמת**, דכי היכי דדריש ר' שמעון מדכתיב "כחטאת" דבא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת, אם כן, מנחת חוטא דכתיב ביה "חטאת היא" נמי נילף דבעי ימין. ותירץ, ד"כחטאת" הוי ילפותא טפי מ"חטאת היא".

יט) **רש"י ד"ה לקידוש קומץ**, היכא דמקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו לתוך הכלי. וברש"י **זבחים (כד:)** **בד"ה לקידוש קומץ פירש**, בכלי שרת יהא בימין שיאחו הכלי שהוא מקדש בו בידו הימנית. וכתב **הרש"ש (שם)**, דבאמת תרווייהו בעינן בימין. ועיין לעיל אות טו.

כ) **תוס' ד"ה קמץ ועלה, בסוה"ד**, אי נמי יש לחלק בין קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולין. כתב **הקרן אורה, דמתוס' לעיל (ט)**. **בד"ה עד שלא יצק**, משמע להיפך, דכתבו הואיל ובפסול נעשית לא שמה מתנה, דהיינו אף לתנא קמא דבן בתירא, דקמיצת פסולין קבעה. לכך כתב, דיש לומר דהכא אף לתנא קמא דבן בתירא יחזיר, וכן בקמץ יתר.

דף י"א ע"א

א) **גמ', אבל מלח דבת הקרבה היא אימא תתכשר**. כתב **בחידושי הגרי"ז**,

דיש לחקור, האם כשהמלח על האבר, דין ההקטרה אינו אלא על האבר המלוח, אבל המלח בפני עצמו אין לו דין הקטרה, או דיש דין הקטרה גם על המלח בפני עצמו. וכתב, דמהכא יש להוכיח דהמלח יש לו דין הקטרה בפני עצמו.

ב) **רש"י ד"ה מלח בת הקרבה**, דלאחר שהיה הקומץ על המזבח היה מולחו. הקשה **הנתיבות הקודש**, הא איתא **בזבחים (קח:)**, דמלח שפירש מצוה לחזור ולהעלותו, דהיינו דיש במלח דין הקרבה, ואם כן, אמאי בעי רש"י למידק מהא דמנחה. ותירץ, דמהתם לא ילפינן אלא גבי הקטרת איברים, ואולי במנחה אין במלח דין הקרבה, הלכך הוכיח רש"י, דגם במנחה מצוה להקטיר המלח.

ג) **בא"ד**, ואי קשיא וכו'. **והצאן קדשים** כתב ליישב, דאי הוי קתני לבונה, הוה אמינא דלבונה פסול דוקא כשעלה בידו, אבל צרור או גרגר מלח אפילו לא עלה עם הקומץ ונשאר בשיריים פסול, משום דהוי מנחה שחסרה קודם קמיצה, ולהכי אשמועינן דאפילו צרור פסול דוקא אם עלה בידו, אבל אם נשאר בשיריים כשר, כיון דאין רגילות לצמצם העישרון, וכמו שכתבו **התוס' לעיל (י:)** **בד"ה קמץ**.

ד) **רש"י ד"ה מאי איריא**, וחציצה פוסלת בקדשים. ו**בחידושי הגרי"ז** כתב, דלכאורה אין הפסול מדין חציצה בקדשים, אלא דחציצה בקמיצה פסולה משום **דבעינן יד**, ואינו חשוב מעשה קמיצה, מה שאין כן חציצה בקדשים דהוי דין פסול בעבודה.

ה) **רש"י ד"ה מן הצד**, דלאחר שקמץ הופך גב ידו למטה וכו'. ביאר **המלאכת יו"ט**, דרש"י הוצרך לפרש כן, משום דבשעת קמיצה מכניס צידי אצבעותיו ודוחק בקמח, ואם כן, כשהצרור אצל גודל או אצל קמיצה הוי או למעלה או למטה ואמאי קרי ליה מן הצד, אלא משום דכשקמץ הפך גב ידו למטה וכו', דהשתא מיקרי שפיר מן הצד כיון שאוחז בידו באופן שגבי למטה הוי קמיצה וגודל מן הצד.

ו) **גמ', אלא להשוות**. ביאר **הרדב"ז (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ג)**, דקומץ מלא היד כדי שלא יהיה חסר, ואחר כך מוחק באצבע קטנה מלמטה, כדי שלא יהא מבורך, וכן בגודל מלמעלה.

ז) **גמ', מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה**. **בתוס' בכתובות (ה:)**, **בד"ה זה גודל** כתבו, דבידו אחרת לא יוכל למחוק, משום דבעינן עבודה בימין. וכתב **בחידושי הגרי"ז**, דמוכח מדבריהם דהמחיקה הוי מעבודת הקמיצה, ולכך בעינן שתעשה בימין. והקשה, דאמאי לא אמרינן דכהן אחר ימחוק בימין. ו**בחזון איש (סימן כ"ח סק"ז)** כתב, דכיון דהוא מעבודת הקמיצה, אם כן, כל הקמיצה צריכה להיעשות על ידי כהן אחד, ואי אפשר לעשות הקמיצה בשנים, ולכך גם השוואת ומחיקת הקומץ צריכה להיעשות על ידי אותו כהן.

ח) **גמ', קמץ בראשי אצבעותיו מאי**. ביאר **הרדב"ז (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ג)**, דספק הגמ', האם כיון דלא קמץ כדקמצי אינשי, לא מהני, או דלמא מהני משום דאיכא מלא קומצו.

ט) **גמ', דבוקיה לקומץ בדפניה**. פירש **רש"י בד"ה דבוקיה לקומץ**, בשעת קידושו בכלי. הקשו **בנתיבות הקודש ובחידושי הגרי"ז**, מהא דאיתא **בזבחים (כה:)**, דבהגיע לאויר הכלי הוי קבלה אפילו בנפחתו שולי הכלי דאויר כלי ככלי, ואם כן אמאי לא מהני בדבוקיה בדפניה דמנא, הא הוי באויר כלי. ותירץ, דהא דמהני אויר כלי הוי דוקא לענין דלא חשיב נשפך מן הצואר, אבל קידוש בעי דוקא בתוך הכלי.

י) **מתני', כיצד הוא עושה פושט אצבעותיו וכו'**. ביאר **התפארת ישראל (פ"א אות ל)**, דקודם שיתחוב אצבעותיו בקמח, כופף ופושט אצבעותיו על

הדרג היזמי

מסכת מנחות דף יא – דף יב

יד' אדר ב' – פו אדר ב' התשע"א

בכזית. (ועיין לקמן בדף יב. באות א)

יט) בא"ד, שם. כתב העולת שלמה, דמהכא מוכח, דאפילו אי איתא ללבונה בעינא ולא הקטיר אלא קורט אחד יצא. אמנם בחזון איש (סימן כ"א סק"ט) כתב, דכל זמן שכל הלבונה קיימת הווי חצי מתיר, ואם נאבד לאחר מיכן אינו מתיר.

דף יב ע"א

א) מתני', כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר. כתב בחידושי הגרי"ז, דמהכא יש להוכיח, דעל עצם החפצא שפיר חל שם הקטרה אפילו בפחות מכזית, דאי לאו הכי היאך יצטרף אפילו לפסול, כיון דהא לא חל כלל שם הקטרה. (ועיין לעיל דף יא: באות יח).

ב) רש"י ד"ה כל הקומץ, בתוה"ד, או לאכול קומץ למחר כשר דבטלה דעתו אצל כל אדם. הקשה בחידושי הגרי"ז, דאמאי תלי בבטלה דעתו, הא לא הוי אלא משום דבעינן דבר שדרכו להקטיר, ולא מטעם בטלה דעתו.

ג) בא"ד, דאיתקש מנחה לחטאת וכו'. הקשה העולת שלמה, דהא כיון דילפינן דין פיגול דחטאת משלמים, אם כן, היאך יכול לחזור וללמד על מנחה, הא הוי דבר הלמד בהיקש, דאין חזור ומלמד בהיקש. ותיירץ, דרש"י אזיל לשיטתיה כדפירש בזבחים (נז): בד"ה אי בעית, דכיון דההיקש ניתן לירוש לדברים המפורשים, ילפינן נמי לדברים הבאים מהיקש, והכי נמי כיון דניתן לירוש היקש מחטאת למנחה לשלא לשמה דכתיב בהדיא בחטאת, מצי למילף אף לדברים הבאים בהיקש.

ד) גמ', מהו דתיהני להו הקטרה וכו'. ביאר הקהילות יעקב (סימן ז), דיסוד הספק הוי, האם מהני הקטרה לשיריים שנפסלו להוציאן מידי איסור קדשים שיש בהן עד שעת הקטרה, דאם הזריקה מתרת, ממילא הוי הוקרבו כל מתיריו וקבע בפיגול, ונפק מידי מעילה כדון קרב המתיר, או דלמא, אין זריקה מועלת על שיריים פסולין, ולעולם הוו כקדשים קודם זריקה, ולא נקבע בפיגול ולא נפק מידי מעילה.

ה) רש"י ד"ה מהו דתהני, בתוה"ד, או דלמא כיון דאין שיריים נאכלים הוי ליה כמחשב לאכול למחר דבר שאין דרכו לאכול. הקשה העולת שלמה, אמאי לא פירש כפשוטו, דכיון דאין השיריים נאכלין הוה כלא הקטיר הקומץ עליהן ואין חייב באכילתן משום פיגול, דלא קרב המתיר כמצותו. אמנם הר"ר מאיר והר"ר שמואל לקמן (יג). ד"ה וקיימא לן כתבו, דהואיל ואיתנהו קצת לא חשיב פסול וכמו שקרב המתיר כמצותו דמי ויכול לקובעו בפיגול. נולכאורה ביאור דבריהם, דכיון דיש להקטרה מה להתיר, חשיב קרבו מתיריו, דמצד ההקרבה מותר לגמרי, אלא דהתורה הקפידה שלא יאכל כשאינן כל השיריים קיימים, אבל אין שום פסול בשיריים מלבד מחשבת הפיגול, ומה שאין כן בנטמאו שיריה או בחישוב נמי חוץ למקומו, דהשיריים עצמם פסולים, אם כן, אין ההקטרה מתירתן, וחשיב לא קרבו מתיריו. (ג.ו.). (ועיין לקמן באות ז).

ו) גמ', אמר רב הונא אפילו לר' עקיבא דאמר זריקה מועלת ליוצא וכו'. הקשה הקרן אורה, אמאי מדמי דוקא לפסול יוצא ולא לפסול אחר, כגון טומאה, דלכולי עלמא לא מיקבע בפיגול. ותיירץ, דכיון דאשכחן בפסול חיסרון קולא דמקטיר לכתחילה הקומץ עליהם, מה שאין כן בשאר פסולין, ומשום הכי מסתבר לדמויי לפסול יוצא דקיל, דהא אשכחן דפליגי בה ר' אלעזר ור' עקיבא אי זריקה מועלת.

ז) גמ', הני מילי יוצא דאיתיה בעיניה ופסול מחמת דבר אחר. העיר האחיעזר (ח"ב סימן מא סק"א), דמאי נפקא מינה הא סוף סוף נפסלו השיריים מצד יוצא. וביאר, דכוונת הגמ' דהא דזריקה מועלת ליוצא לר'

פס ידו, ומניח רווח בין האצבעות לפס ידו, ומכניס צד פס ידו בקמח, ועל ידי זה הקמח נדחק ונכנס לתוך הרווח בין האצבעות הכפופים לפס יד, ומוציא ידו מהקמח, ואחר כך מוחק בגודל את הקמח מצד זה, ובאצבע הקטנה מצד אחר.

יא) רש"י ד"ה שני לוגין, ועירבן וכו' אבל בלוג ומחצה קסלקא דעתך דלא מיפסלא. כתב התוס' יו"ט (פ"א מ"ג), דמשמע מדבריו, דלמסקנא הוא הדין אף כשריבה משמנה פחות משני לוגין. וברמב"ם (פי"א מפסולי המוקדשין ה"ט) כתב, דאם ריבה עד שני לוגין כשירה.

יב) גמ', אלא מעתה מנחת חוטא. הקשה השפת אמת, מה הדמיון, דהתם צריכה להיות חריבה מדכתיב "לא ישים עליה שמן" ולכך פסול, אבל הכא מנא לן דפסול.

דף יא ע"ב

יג) גמ', ר' מאיר סבר וכו' דאיקבעה בהדי מנחה מעיקרא. כתב הטהרת הקודש, דמלשון הגמ' משמע, דר' מאיר דריש למילתיה מיתורא ד"אשר על המנחה". והקשה, מאחר דלר' יהודה ור' שמעון לבונה כולה משמע, וכמו שכתבו התוס' בד"ה ר' יהודה, אם כן, כיון דר' מאיר לא דריש "כל" ולא "את", נימא דטעמא דר' מאיר משום דסבירא ליה לבונה כולה משמע. ותיירץ, דאם כן, קרא ד"אשר על המנחה" מיותר.

יד) רש"י ד"ה קומץ בתחילה, בשעת קמיצה בעינן שיהיה בכלי מלא קומץ לבונה. וברמב"ם (פי"א מפסולי המוקדשין ה"ח) כתב, חיסור לבונתה כשירה והוא שיהיו עליה שני קורטי לבונה. וביאר הליקוטי הלכות, דהרמב"ם סבר, דתחילה היינו בשעת הבאה, דשעת הבאת המנחה מעכב שיהיה הקומץ שלם, ואחר הבאה אף קודם הקמיצה יכול שיחסר ויעמוד על שני קורטין. טו) גמ', הא יתיר כשירה. הקשה הצאן קדשים, דלמא כי קתני חסר לבונתה פסולה, היינו בשעת קמיצה, דכולי עלמא מודו דבעינא בשעת קמיצה קומץ לבונה, ויתיר בשעת קמיצה כשירה, ומסלק היתר. והא דקתני יתיר פסולה, איירי בגוונא שנמצא יתיר לאחר קמיצה דפסולה, כי היכי דפליגין בהפריש שני קמצים ואבד, וסיים דיש ליישב.

טז) רש"י ד"ה למחר, דאיתקש לחטאת ואשם וכו' תלמוד לומר זבח. הקשה המצפה איתן, דרש"י בזבחים (סג). בד"ה ליום ולילה פירש, דילפינן ממנחת לחמי תודה. ותיירץ, דרש"י חזר בו הכא ממה שפירש בזבחים, משום דאיתא לקמן (מו.), דלחמי תודה לא איקרו מנחה, ואם כן, לא שייך למילף מיניה לשאר מנחות.

יז) רש"י ד"ה פסול, דמחשבת חוץ למקומו פוסלת וכו' כשהוא אומר בפרשת קדושים אם האכל יאכל וכו' אם אינו ענין וכו'. תמה בחידושי הגרע"א, הא מסקנת הסוגיא בזבחים (כט.). אינה כן, דמסקינן התם דיליף מקרא אריכתא דפר' צו ד"פיגול" היינו חוץ למקומו.

יח) בסוה"ד, ואי קשיא אמאי לא תנא נמי כזית בלבונתה תריץ הך סתמא כרבנן וכו' דלבונה כשרה בקורט אחד. כתב בחידושי הגרי"ז, דלכאורה יש לחקור, בהא דאמרינן אין הקטרה בפחות מכזית, אי משום דעל עצם הנקטר נמי לא חל שם הקטרה בפחות מכזית, או דאמרינן דחל על הנקטר שם הקטרה אפילו בפחות מכזית, אלא דלענין מחשבת חוץ לא חשיב הקטרה. ולפי זה הקשה, דהכא נמי אף שאם נשאר קורט אחד יכול להקטירו, מכל מקום, לענין דין מחשבת פיגול צריכה להיות המחשבה על מנת להקטיר כזית. ובאמת הרמב"ם (פי"ד מפסולי המוקדשין ה"י) כתב, דגם בלבונה צריך מחשבה על כזית. וביאר, דטעמו משום דלפסול מחשבה אין תלוי רק במאי דחזוי לפנינו, אלא דבעי אכילת מזבח, ואכילת מזבח הוי

דחייב בכזית בהקטרת חוץ, כגון בכזית האחרון, ואם כן, אף לר' אליעזר שפיר מצי למיתני "או כזית" כגון דמחשב להקטיר כזית אחרון למחר. ותיירץ, דדוקא היכא דכבר הקטיר הכל בפנים, אם השלים כזית אחרון בחוץ חייב, כיון דהשלים ההקטרה כולה, אבל הכא דאיירי במחשבה בשעת קמיצה דעדיין כולו קיים, ליכא נפקא מינה בין כזית ראשון לאחרון.

טו גמ', שם. הקשה הקרן אורה, הא בסמוך מוקי ר' ירמיה למתניתין דלאכול חצי כזית ולהקטיר וכו' כר' אליעזר, ומשמע דלר' אליעזר נמי שיעור הקטרה הוא בכזית לענין מחשבה. ותיירץ, דבסמוך הוא ר' אליעזר הגדול, ור' אליעזר דאמר עד שיקרב כולו הוא ר' אליעזר בן שמוע.

טז גמ', הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף. הקשה הנתיובת הקודש, הא לגבי מזבח לעולם ההקטרה הוא דבר שדרכו לאכול, ואף למאן דאמר דאכילת מזבח לאו שמה אכילה, היינו דלא מיקרי אכילה, אבל מכל מקום דרכו בכך, והא דאין אכילה והקטרה מצטרפין אף למאן דאמר אכילת מזבח שמה אכילה, משום דלענין צירוף אין ליחס אכילת מזבח לאכילת אדם אף דדרכו בכך, ואם כן, אמאי מקשינן הא בעינן דבר שדרכו לאכול ודרכו להקטיר, הא מה שאין מצטרפין לא תלוי בדרכו. ונשקאר בצריך עיון.

יז גמ', שם. הקשה החזון איש (זבחים סימן ז סקי"ד), דאדרבא, כיון דדבר שאין דרכו לאכול לאו מחשבה היא, ודאי דלא שייך צירוף, וכדמשנינן במסקנא. ותיירץ, דדייק מהא דתני אין אכילה והקטרה מצטרפין, דלא הוה ליה למיתני אלא דאין הנאכלין והנקטרין מצטרפין, דלר' אליעזר נאכלין ונקטרין מצטרפין, אי חשיב בתרווייהו חדא מחשבה, ומחשבת אכילה ומחשבת הקטרה אינן מצטרפין, אפילו אם חשיב תרווייהו בבשר או תרווייהו באימורין.

דף יג ע"א

א גמ', אי לאכול ולהקטיר מדיוקא דרישא וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז, מאי סלקא דעתך למילף מדבר שאין דרכו לאכול, הא מה שאין דרכו לאכול לא הוה מחשבה כלל, ולאכול ולהקטיר החיסרון מדין צירוף, ואפשר דמצטרף.

פרק הקומץ את המנחה

ב מתני', מה שינה זה מן הזבח. פירש רש"י בד"ה מה שינה, ששוחטו ע"מ להקטיר אימוריו למחר. ובשיטה מקובצת (אות ד) כתב, דאיירי כשזרק את הדם על מנת להקטיר אימוריו למחר. וביאר בחידושי הגרי"ז, דהשיטה מקובצת לא רצה לפרש כרש"י דאיירי בשחיטה, משום דהשחיטה הוה מתיר לאימורין, דהא בעו שחיטה והוה מפגל באותו המתיר, ולכולי עלמא הוה פיגול, ולא דמי לעבודת הקמיצה שאינה מתרת בלבונה, ולכך פירש דחשב בזריקה, דזריקה הוה עבודת הדם ולא עבודת האימורין, ואהא משני רבי יוסי, דהזריקה מתרת נמי את האימורין ומשום הכי חשיבא נמי עבודת האימורין ולכך מתפגל. ובדעת רש"י כתב, דאפשר דסבר שמה שמפגלין בשחיטה היינו משום דהוויא עבודת הדם, וכלשון הגמ', דם סכין מקדש ליה והבא לקדש כבא להתיר.

ג מתני', שהזבח דמו ובשרו ואימוריו אחד. כתב בחידושי הגרי"ז, דיש לעיין בהא דאמרינן דכל כמה דלא מקטיר את האימורין לא נאכל הבשר, האם משום דהאימורין חשיבי מתירי בשר, או דלא חשיבי מתירי של בשר דהא אי ליתנהו לא מעכבי, אלא דיש הלכה דצריך להקטיר את האימורין

עקיבא, משום דעצם הזריקה עשה פעולתו להוציא מידי מעילה, ולהפקיע הבשר מידי קדושתו, אלא דנהיה על הבשר פסול אחר, דהיינו פסול יוצא, ופסול יוצא איתא נמי לאחר זריקת הדם, ואינו נוגע לעצם הזריקה, ולכן מועלת להפקיע מידי מעילה ולקובעו בפיגול. מה שאין כן בשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, דהוה פסול בגופו מצד עצם חיסרון ההקטרה ולא הועילה להתיר השיריים, וממילא עומדים בקדושתם ולא יוצאים מידי מעילה. וכתב דהיינו ספק הגמ' בדין איסור שיריים שחסרו, האם הוה חיסרון במתיר של ההקטרה ולא יצא מידי מעילה, או שההקטרה מועלת גם לחסר להפקיע מקדושתו, אלא דנתחדש איסור מיוחד על השיריים על ידי החיסרון.

ח תוס' ד"ה הני מילי, אבל יוצא כולו לא. ותיירץ הקרן אורה, דמכל מקום, כיון דאשכחן הכא קולא להקטיר הקומץ לכתחילה, איכא למימר דלהכי נמי חשיבא הקטרה לאפוקי מידי מעילה ולמיקבע בפיגול.

ט בא"ד, אבל לעולם לא מיקבע בפיגול וכו'. כתב הצאן קדשים, דבלאו הכי יש לחלק לענין הרצאה ולענין למיקבע בפיגול, דאי לאו הכי קשיא דר' אליעזר אדר' אליעזר, דגבי מעילה סבר דאין זריקה מועלת ליוצא, ובפסחים אמר דזרוק הדם, אלא על כרחך דלענין הרצאה שאני. וכתב דיש לדחות, דלאו האי ר' אליעזר דפליג אדרבי עקיבא, דהאי רבי אליעזר בן הורקינוס והאי רבי אליעזר ברבי שמעון. והקרן אורה כתב, דלא קשיא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר, דהא דאמר יזרוק, משום דסבירא ליה דם אף על פי שאין בשר, וסבר הכי אפילו באבוד ושרוף.

י גמ' ותני ר' חייא וכו' ולא תני כזית. ביאר בחידושי הרשב"א, דאי לאו דר' חייא לא מצינן למיפשט ממתניתין ולמימר דאיירי בשיריים שחסרו, דדלמא איירי בכזית בשיריים דלא חסרו, אבל בחסרו לא מהניא להו הקטרה, אבל מדר' חייא מוכח דבשיריים שחסרו מהניא הקטרה, דהא כיון דאיירי בשיריים שחסרו, להכי לא תנא בברייתא או כזית, דבסיפא לא מצי למיתני או בכזית.

יא גמ', שם. הקשה בחידושי הרשב"א, מהיכי תיתי דטעמא דר' חייא דלא תני כזית, משום דלא מצי למיתני לה בסיפא משום קמיצה דלא מהני בחסר, דלמא לא תני כזית משום דלא מצי תני בסיפא משום שיריים עצמן, דליהו משמע דאיירי בחסרו והקטרה קבעה בפיגול, ור' חייא סבר דלא קבעה בפיגול. וכתב, דאין לומר כמו שכתב רש"י בד"ה כגון שחסרו, דר' חייא לא פליג אסתמא דמתניתין, דהא ממתניתין עצמה לא שמעינן דאיירא בחסרו, אלא מדר' חייא. ועיין מה שתיירץ.

יב גמ', שם. הקשה בחידושי הרשב"א, אמאי פשיט רבא מדר' חייא מדלא תני כזית, משום דאית ליה דאף בחסרו מיקבע בפיגול, ליפשוט איפכא ממתניתין דתנן "או כזית", דמשמע דאיירי בדלא חסרו, דומיא דרישא, דלא איירא בדחסרו דהא איירינן בקמיצה. ותיירץ, דאין הכי נמי דמתניתין משמע דאיירי בדלא חסרו, אבל ליכא למידק דאי חסרי לא מיקבע בפיגול.

דף יב ע"ב

יג גמ', הא מני ר' אליעזר היא. הקשה השפת אמת, דנהי דר' אליעזר אינו מחייב בגונא דהקטיר חצי קומץ או חצי מתיר בחוץ, משום דבהאי גונא אינו מרצה בפנים, מכל מקום לענין מחשבת חוץ ולמחר, אמאי לא הוה בכלל "האכל יאכל". נולכאורה יש ליישב, על פי מה שכתבו התוס' בזבחים (מב.) בד"ה מאן חכמים, דלפיגול בעי עבודה טפי, ואי ר' אליעזר פוטר בחוץ, כל שכן דלא הוה פיגול. (ג.ו.י.).

יד גמ', שם. הקשו השפת אמת והקרן אורה, הא לר' אליעזר נמי אשכחן

פסק כר' ינאי. והקשה המשנה למלך (שם), הא בגמ' מבואר דהטעם משום "הולכה שלא ברגל שמה הולכה", והא הרמב"ם פסק (פ"א מפסולי המוקדשין הכ"ג), דהולכה שלא ברגל לא שמה הולכה. לכך כתב, דעל כרחק צריך לומר, דהרמב"ם לא גריס בגמ' "קסבר הולכה שלא ברגל שמה הולכה", והא דפסל, משום דכיון דלא סגי בלאו הכי, הוי עבודות חשובות, וכדאמרין בסמוך. והא דהוצרך למימר בגמ' דמשום הולכה נגעו בה, משום דלא למדנו מהתורה אלא שבארבע עבודות נפסל הזבח במחשבה, ובשלש בזה, דהיינו קבלה הולכה וזריקה. והשפת אמת, כתב, דיש ליישב בדוחק, דהא דפסק הרמב"ם דהולכה שלא ברגל לאו שמה הולכה, איירי בהולכה שאפשר לבטלה, אבל נטילת הלבונה דהוי עבודה שאי אפשר לבטלה הוי הולכה, אף דהויא הולכה שלא ברגל.

(ו) גמ', בשלמא קומץ היינו שוחט וכו' אלא נותן בכלי וכו' מי דמי התם ממילא וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז, אם כן, קומץ נמי לא דמי לשוחט, אלא דהוי "כנגד מעשה השחיטה" ואם כן מתן כלי נמי הוי כנגד הקבלה. ותיירץ, דכיון דאין מקדשין בכלי שעל גבי קרקע וצריך כהן להגביה, ובעבודה זו יכול לפגל, אם כן, אותה עבודה הויא כנגד הקבלה, ומתן כלי אי הוי דמי ממש לקבלה היתה כנגד קבלה, אבל כיון דלא דמי, הא יש כבר עבודה כנגד קבלה.

(יא) מתני', והשני פסול ואין בו כרת. ביאר החזון איש (סימן כח, ס"ק יא) דהטעם דהשני פסול, משום דהכבשים והבזיכין עצמן נפסלו מחמת דפיגולו חלק מהלחם, ואף דאין חייבים עליהם משום פיגול כדאיתא לקמן (טו.), מכל מקום מיפסלי בהכי, וממילא אין מה שיתיר את הלחם השני והסדר השני. [וכן משמעות רש"י לקמן (טו.) ד"ה והתורה, דהשחיטה שמפגלת את הלחם הויא שחיטה פסולה. ועיין מה שהובא שם באות ו]. עוד ביאר, דאפילו אם אין פסול בשחיטה מחמת שמפגל באותו הלחם, מכל מקום כיון שבשעת השחיטה חסר מן הלחם, מיפסלא. אבל אם יפגל אחר השחיטה באחד מן הלחמים לא יפסלו הכבשים. עוד ביאר, דרבי יוסי מודה לרבנן דהפיגול מתפשט בכל הקרבן לענין לא ירצה, ורק לגבי חיוב כרת יליף "ממנו ולא מחבירו". וצריך ביאור, דלפי האיבעית אימא סברא דלא עדיפא מטומאה, מאי איכא למימר. והעולת שלמה כתב, דהעבודה נעשית בפסול, ולהכי נפסל הקרבן. משמע דכוונתו דעצם מחשבת פיגול פוסלת העבודה. וכן נקט בחידושי הגרע"א בנדרים (לו.) [ולכאורה קשה, דלקמן (יד:) אמרינן, דלמאן דאמר אין מפגלין בחצי מתיר, מדאורייתא לא מיפסל הקרבן כלל. וחזינן, דלא אמרינן דמכל מקום העבודה היתה עבודה פסולה. (א.ג.)]. ובמנחת אברהם כתב, דאין לומר דפסולא דהכא מדרבנן, דלקמן (יד:) מיייתינן דאשכחנא פסולים משום גזירה, ולא מייתי למתניתין דידן.

(יב) רש"י ד"ה שני כבשים, בתוה"ד, ואף על גב ד' כבשים ופר ואילים שנים ושעיר עיזים כתיבי התם וכו'. ובשיטה מקובצת (אות כ) כתב בשם רש"י כתב יד, דהנך דמוספין נינהו, דהרי נשנו לגבי המוספים. וכן כתב ר"ע מברטנורא. והרש"ש תמה, דבהדיא אמרינן לקמן (מה:): דאינן אותן האמורין במוסף, אלא באים בגלל הלחם.

(יג) [בא"ד, מפרש בפרק התכלת וכו' הואיל והזוקק עמו בתנופה. והכי אמרינן לקמן (מו:): מעיקרא, אבל אסיקנא התם דלאו מהאי טעמא הוא, אלא דילפינן משלמי נויר דהקידוש על ידי שלמים דוקא].

(יד) תוס' ד"ה לאכול, הוא הדין חלה אחת מן הסדרים שאותו הסדר פיגול וכו'. ובשיטה מקובצת (אות כה) כתב מדאמרין לקמן (יד:): דטעמא דרב יוסי משום דפלגינהו מיפלגי, וכל חלה חלוקה לגוף אחת דכתיב שתיים עשרה חלות. וכן כתב חידושי הרשב"א בשם התוס', דהוא הדין אחת מן

קודם. וכתב, דיש להוכיח מהא דהקשו התוס' בזבחים (מג.) בד"ה והלבונה, אמאי חשיב הלבונה דבר שאין לו מתירין הרי הקומץ מתירה. ותיירצו, דמכל מקום לבונה לא הוה דומיא דשלמים, דלבונה גופיה נמי מתיר, ואף דשייך פיגול באימורים, אף דהוה נמי מתיר דהא בלא הקטרתן, אין הכהנים אוכלים בשר, מכל מקום, לא חשיב מתיר, כיון דאם נאבדו או נטמאו מותר הבשר באכילה. דהיינו דתוס' סברי דהאימורין לא חשיבי מתירי הבשר, והא דאסור לאכול הבשר קודם הקטרת אימורין לא הוי אלא דין בגברא. אמנם הרמב"ם (פ"ח מפסולי המוקדשים ה"ז) כתב, דהאימורין מתירין את הבשר לאדם, ומשמע דאית ליה דהוי דין בחפצא משום דעדיין לא קרבו מתיריו.

(ד) גמ', מהו דתימא וכו' דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר. פירש רש"י ד"ה אין מפגלין דחישב לעבוד למחר עבודת חצי מתיר. והקשה בחידושי הגרי"ז, דהא גדר פיגול הוא דמחשב על אכילת מזבח ולא משום דמחשב על מתיר. וכתב דאביו הגר"ח חידש, דהא דמפגלין במחשב על הזריקה לא הוי משום אכילת מזבח, אלא משום דמחשב על עבודת הזריקה.

(ה) רש"י ד"ה אין מפגלין בחצי מתיר, שאם חישב לעבוד למחר עבודת חצי מתיר. כתב העולת שלמה, דבעלמא מפרשינן דמפגלין בחצי מתיר היינו שעשה חצי מתיר וחישב בו. ורש"י לא בעי לפירושי הכי, משום דסבירא ליה, דקומץ המנחה חשיב עבודה שלימה, כיון שאין כיוצא בו בלבונה, וכמו שכתבו התוס' בד"ה קמ"ל. וכן פירש רש"י לקמן (יד.) בד"ה ולאפוקי.

דף יג ע"ב

(ו) גמ', וכן אתה אומר בשני בזיכי לבונה. פירש רש"י בד"ה וכן אתה, שאם הקטיר האחד מבזיכי לחם הפנים על מנת להקטיר האחר למחר וכו'. הקשה השפת אמת, דהא בלאו הכי לא הוי פיגול, משום דאין מפגלין בחצי מתיר. וכתב, דלולי דברי רש"י היה נראה לפרש, דאיירי בהולכה שהולך את שני הבזיכין על מנת להקטיר אחד מהם למחר, ואם כן פיגול בשניהם, אלא דהבזך השני שלא נתכוין להקטיר למחר לא נתפגל לר' יוסי, כיון דאין מתיר מפגל מתיר, אבל לרבנן דמתיר מפגל מתיר, הוי פיגול. והעולת שלמה כתב, דלא חשיב מפגל בחצי מתיר, דכיון דחשיב בבזך השני הוי כמאן דחישב בכל המתיר.

(ז) גמ', הני מילי היכא דלא איקבעו בחד מנא אבל היכא דאיקבעו בחד מנא כחד דמי. הקשה השפת אמת, אם כן, שני בזיכי לבונה דלא איקבעו בחד מנא לא יפגלו זה את זה אף לרבנן, והא לעיל אמרינן וכן אתה אומר בב' בזיכי לבונה, דמשמע דאף בהא הוי פליגי ר' יוסי ורבנן, ולרבנן מפגלין זה את זה. ותיירץ, דכיון דב' הבזיכין מונחין על השולחן, חשיב השולחן לגבייהו כחד מנא, שהרי סילוק הבזיכין במקום קמיצה הוא.

(ח) גמ', שם. כתב הנתיבות הקודש, דמשמע דקביעות דמנא מקדשתן להיות אחד. והנה בזבחים (ק"י) מבואר, דר' אליעזר ורבנן פליגי בה, דרבנן סברי דקביעותא דמנא לאו מילתא היא, ומשום הכי לא בעינן שיקרב כולו בחוץ. והקשה, דהא הכא סברי רבנן דקביעותא דמנא מילתא היא, ומשום ליה כחד, וכי היכי דיש כח על ידי קביעות דמנא לשויה כחד לענין פיגול, והמנחה והלבונה חשיב כחד, הוא הדין נמי לענין הקרבת חוץ, דחשיב חד ואינו חייב עד שיקריב את כל השיעור. לכך ביאר, דקביעותא דמנא משוה להו כחד מתיר, ולא מיקריא לבונה מתיר בפני עצמה, אבל לענין הקרבת חוץ אינם אגודים זה בזה, דאם מקריב המנחה בלי הלבונה נמי חייב.

(ט) גמ', אמר ר' ינאי ליקוט לבונה בזה פסול וכו' משום הולכה וקסבר הולכה שלא ברגל שמה הולכה. ברמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין ה"א)

בשאר אברים לא אמרין הכי. ובחדושי הגרי"ז נקט, דלאו דוקא שני ירכות, אלא אף באותה חתיכה עצמה אם חישב כזית מסוים לא נתפגל השאר. וביאר הגרי"ז, דאף דלענין טומאה נטמא כל הבשר המחובר, והכא ילפינן מטומאה, התם היינו טעמא דהוי כאילו נגע בכלו, וטעם זה לא שייך בפיגול. עוד כתב בחידושי הרשב"א, דהא דמתחלקין הירכות זו מזו, היינו בצירוף מה שבדיבורו מחלקן שפיגל דוקא בירך זו. ונדבריו, אם חישב לאכול משתיהן כזית, יצטרפו אף לרב הונא. אבל התוס' בד"ה אי כתבו, דאפשר דרב הונא סבר, דאף אם חישב לאכול משתי הירכות כזית, לא יצטרפו. והקשה בחידושי הרשב"א, אמאי לא נקיט רבי יוסי במתניתין לרבנות שני ירכות, וממילא נדע דכל שכן לענין שני סדרים וחלות. ותירץ, דנקט במתניתין סדרים וחלות לרבנות דרבנן, דאפילו התם מיפגיל כולו.

כא רש"י ד"ה ימין ושמאל, לאו דוקא. ביאר בחידושי הרשב"א, דכוונתו לאפוקי, דלא נימא דדוקא משום שחישב על הימין שהוא חשוב יותר אמרינן שלא היה דעתו לפגל עוד בשאר, אבל בפיגול בשמאל, שהניח העיקר, נימא דהיה דעתו לפגל בכלו, ולכך הוצרך לפרש דלאו דוקא הוא.

כב גמ', אי אמרת בשלמא חד גופא הוא משום הכי מצטרף. פירש רש"י בד"ה אי אמרת, דאי נימא דתרי ירכות הוו כחד גופא שפיר יש לומר דתרי חלות מצטרפי משום דעירוב מחשבתו מהני לצרפן. ובחידושי הרשב"א הקשה, איך שייכי הסברות זו לזו, דהא דמהני צירוף בגוף אחד בירכות אין ללמוד דיהני צירוף על ידי מחשבתו בב' חלות, ואם מסברא אמרינן דמהני צירוף על ידי מחשבה, אם כן יש לומר דמהני אף אי לא מהני צירוף בגוף אחד. ועל כן פירש, דאף בחלות יש לומר דהוו כחד גופא, כיון שנתקדשו ביחד. ומה שבחישב על זו לא נתפגלה חלה שניה, היינו משום דאיכא קרא דאי פלגינהו מיפלגי, וכדאמרינן לקמן (יד:), אבל לגבי ירכות לא מצינו בקרא דכי פלגינהו מיפלגי. והיינו דמקשינן אדרב הונא, דחזוין הכא דכל החשוב כגוף אחד, יש לו להצטרף כל היכא שאין גזירת הכתוב לחלקו.

כג תוס' ד"ה אי אמרת, בתוה"ד, ואפשר נמי וכו'. הצאן קדשים ביאר כוונתם, דלכאורה קשה, דילמא הא דעשאן הכתוב גוף אחד, היינו משום דמהני גוף אחד לענין פיגול במקום שמחשב לאכול משניהם כזית. ולהכי כתבו דאפשר דרב הונא סובר דלא מהני כלל גוף אחד ואפילו כשחישב לאכול משניהן כזית. נוצריך ביאור הלשון "אפשר", דלפי זה על כרחך צריך לתרץ כן. שוב הקשו, דהא גופא צריך עיון, מנא לה לגמ' לומר כן בדעת רב הונא, דילמא רב הונא מודה דאם חישב לאכול משניהן כזית, מצטרפי שתי ירכות, ואם כן לא תיקשי עליה מהברייתא.

החלות והוכיח מהתם. וכבר העיר בגליון השיטה מקובצת דמראייתם מוכח להיפך מדעת התוס', דבחישוב על חלה אחת לא מיפגיל כל הסדר אלא חלה זו בלבד. [ולכאורה נראה שבטעות נדפס על דברי התוס'].

טו בא"ד, והא דקאמרינן בגמרא אילו איטמא חד וכו'. צריך ביאור מה הוקשה לתוס', מדברי רב הונא שהוכיח מטומאה, הא מה שדייק בתחילת הדיבור שחלה אחת מפגלת כל הסדר היינו מדברי רבי יוחנן, ואיהו לא סבר כרב הונא, וכדאיתא לקמן (יד:), ומצינו למימר דבאמת לרב הונא על ידי חלה אחת לא יתפגל כל הסדר כמו בטומאה, וצריך עיון. (א.ג.).

טז בא"ד, וחשיב כחד לענין פיגול טפי מפיגל בירך ימין וכו'. לכאורה צריך ביאור, אמאי עדיף סדר אחד מגוף אחד ממש. ואפשר משום דאין בדיני הקרבן שיהיה לכהמה כל האברים, אלא דמאחר דכן הוא צורת הבהמה ממילא אם יחסר הוי בעל מום. מה שאין כן בסדר אחד, כיון שהתורה קבעה בדינו שיהיה שש חלות בסדר, הוי צירוף טפי. אבל עדיין קשה, כיון דבסדר אחד מודה רב הונא דפיגול עדיף מטומאה, איך נקט דלענין ב' ירכות סברא הוא דלא עדיפא מחשבה ממעשה הטומאה, הא חזוין דיש מקומות דעדיפא.

יז בא"ד, ושמא גם לענין טומאה אם נטמאה אחת נטמא כל הסדר. כתב החזון איש (סימן כח ס"ק יב), דנראה דאין כוונתם שיטמא ממש כל הסדר, אלא דנפסל מחמת נטמא האחד. ומכל מקום לענין פיגול אמרינן דחייב על כל הסדר כרת, ולא אמרינן דרק יפסל כל הסדר, דכיון דחשיב כחד שנפסל מחמת טומאת האחד, ממילא קרינן ביה "ממנו" לענין חיוב כרת. וכן כתב בחידושי הגרי"ז.

יח בא"ד, ובסיפא אחד מן הסדרים וכו'. היינו בהא דתנן לקמן (יד:), בנטמא אחד מן הסדרים, רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה, וחכמים אומרים הטמא בטומאתו והטהור יאכל. והוקשה לתוס' אמאי לא נקט נפסלה חלה אחת מלחם הפנים, דבהא נמי לרבי יהודה נפסל הכל, ולחכמים הסדר השני על כל פנים לא מיפסל. ותירצו, דנקט בסיפא הכי משום רבותא דחכמים, דאף שנפסל כל הסדר מכל מקום לא נפסל הסדר השני בכך.

יט גמ', אמר רב הונא אומר היה רבי יוסי וכו'. כתב בחידושי הרשב"א, דרב הונא לא אתי לפרש טעמא דרבי יוסי דמתניתין, דהרי שני ירכות הוו גוף אחד יותר משני סדרים. אלא דקים ליה דכך סבר רבי יוסי.

כ גמ', פיגל בירך של ימין לא נפגל הירך של שמאל. ביאר בחידושי הרשב"א, דדוקא בשני ירכות אמרינן הכי, דחלוקות ומופרדות קצת, אבל

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרק היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרק היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' החוב החתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©